

BOKSLUT 2016

Lärandenämnden

Innehållsförteckning

	Sid
1. Ekonomiskt utfall med kommentarer	3
1.1 Lärandenämnden	3
1.2 Förvaltningsövergripande	4
1.3 Fristående/andra kommuner	4
1.4 Förskola	5
1.5 Grundskola	5
1.6 Grundsärskola	6
1.7 Gymnasieskola	6
1.8 Gymnasiesärskola	6
1.9 Vuxenutbildning	6
1.10 Investeringar Lärandenämnden	7
2. Kvantitativt utfall	8
3. Kvalitativt utfall	9
3.1 Förskola	9
3.2 Grundskola och grundsärskola	15
3.3 Bromangymnasiet	22
3.4 Vägledning- och utbildningsverksamheten vid Cul	30
3.5 Centrala elevhälsan	38
3.6 Förvaltningsstöd	42
4. Åtagande 2015 (Flyttas till tabellbilaga sidan 35)	43
5. Särskilda uppdrag	44
6. Personalbokslut	45
7. Lokaler och investeringar	47
8. Faktorer som påverkar kommunens utveckling	48
9. Analys och prioriteringar inför mål och budgetarbetet 2018	49
10. Prioriterade områden	52

1. Ekonomiskt utfall med kommentarer

Lärandenämnden

Belopp i tusen kronor (tkr)

Driftredovisning	Utfall 2015-12	Utfall 2016-12	Års budget	Avvikelse
Intäkter	109 511	145 585	105 724	39 861
Personalkostnader	-542 629	-578 479	-559 496	-18 983
Övriga kostnader	-351 561	-362 475	-354 124	-8 351
Netto	-784 679	-795 368	-807 896	12 528

Driftredovisning per verks (netto)	Utfall 2015-12	Utfall 2016-12	Års budget	Avvikelse
Förvaltningsövergripande	-138 625	-137 281	-144 403	7 122
Fristående/andra kommuner	-48 573	-42 854	-44 019	1 165
Förskola	-173 549	-180 717	-182 052	1 335
Grundskola	-274 324	-285 246	-282 251	-2 994
Grundsärskola	-15 524	-15 228	-15 730	502
Gymnasieskola	-86 043	-89 281	-91 617	2 336
Gymnasiesärskola	-18 607	-18 802	-18 706	-96
Vuxenutb. o Vägledning	-29 434	-25 960	-29 118	3 158
Netto	-784 679	-795 368	-807 896	12 528

Varav anslag ur fonder och övriga kostnader utöver budget:

Mobila skolteamet -1 600

Summa: -1 600

Sammanfattning Lärandenämnden

Lärandenämnden visar en positiv avvikelse mot budget. En av de främsta orsakerna till överskottet är de vakanta tjänster som funnits på flera håll i förvaltningen, då det har varit svårt att rekrytera behörig personal. Andra bidragande faktorer till överskottet har varit ökade statsbidrag, högre intäkter för barn och elever från andra kommuner, färre förskolebarn och gymnasieelever än åtagandet, återbetalning från kostenheten och återhållsamhet utifrån balanspaketet.

Grundskolan står för en negativa avvikelse mot budget utifrån att antalet fritidshemsbarn och elever varit fler än budgeterat åtagande. Vidare återfinns kostnaderna för Mobila skolteamet i detta underskott, ett projekt som varit beviljat från kommunens social- och arbetsmarknadsinvesteringsfond.

Förvaltningen påbörjade under senare delen av 2016 märkning av kostnader som tillkommer p.g.a. att behörig personal inte finns att anställa. Märkta kostnader i december var 240 tkr. Förvaltningen kommer att följa upp detta fortlöpande under 2017 på uppdrag av nämnden.

Förvaltningsövergripande

Förvaltningsövergripande verksamheter redovisar en positiv avvikelse mot budget som främst grundar sig på att elevhälsan har haft stora svårigheter att bemanna verksamhet med framförallt psykologer, skolkuratorer och specialpedagoger. Det har påverkat verksamheten negativt men ger ett överskott mot budget. Även tillfälliga vakanser inom förvaltningsstöd och ökat statsbidrag för bland annat lärarlyftet bidrar starkt till den positiva avvikelsen.

Annat som har bidragit är att det under året har varit återhållsamhet då grundskolan flaggade för ett överskridande samt att balanspaketet har funnits under del av året. Efter att balanspaketet hävdades har arbetet med projektering av bland annat skolvägsplaner och lekmiljöer ute påbörjats inför budgetår 2017.

Sedan har utebliven kostnad för nytt beslutsstöd/verksamhetssystem påverkat, dessa kostnader kommer 2017. Föräldrantäkter för fritidshemsbarn är högre än budget utifrån att det har varit betydligt fler barn inom verksamheten.

Några negativa avvikelser mot budget under 2016 är kostnaderna för Glada Hudik korten som inte ryms inom budget samt kostnader för plattformbyte och byte av elevregistreringssystem.

Fristående/andra kommuner

Här ingår kostnader för barn och elever i andra kommuner, i fristående förskolor och skolor samt intäkter för barn och elever från andra kommuner.

Den positiva avvikelsen för 2016 beror på högre intäkter för förskolebarn, gymnasie- och gymnasiesärskoleelever från andra kommuner. Intäkterna blev högre utifrån att det blev fler förskolebarn och den genomsnittliga intäkten per elev blev högre än budgeterat.

Kostnaderna för fritidshemsbarn och grundskoleelever blev 1,5 mkr lägre än budget, utifrån att fritidsplatser köpts i lägre omfattning än beräknat och att den genomsnittliga kostnaden per grundskoleelev blev lägre än budgeterat. Kostnad per elev är lägre för de yngre eleverna och högre för de äldre eleverna och antalet äldre elever har minskat under året och påverkat snittkostnaden.

Kostnaderna för gymnasie- och gymnasiesärskoleelever blev 1,5 mkr högre än budget och den främsta förklaringen till det är att budgeterad snittkostnad per gymnasieelev var 116 tkr medan faktisk snittkostnad blev 122 tkr. Sedan visar en djupare analys att den kvantitetsjustering som gjordes inför budget 2016 var betydligt högre än det snitt som var budgeterat per elev. Budgetramen minskades med 137 tkr per elev jämfört med budgeterat snitt på 116 tkr. Det gör att denna budgetram har kvantitetsjusterats för kraftigt och att det bör beaktas i framtida budgetarbete.

Förskola

Förskolan redovisar en positiv avvikelse mot budget främst utifrån att antalet barn varit färre än åtagandet samt att kosten har gjort återbetalning under året. Antalet barn i verksamheten har varierat med fler barn under våren och färre barn under hösten gentemot de uppskattade kvantiteterna. Det har medfört en ryckighet i personalplaneringen, vilket påverkat enskilda förskolors resultat.

Förskolan har under året haft statsbidrag för mindre barngrupper (ca 1,5 mkr) och den kommunala satsningen på mindre barngrupper (5 mkr) som har gett förutsättningar att anställa fler medarbetare i syfte att minska barngruppernas storlek. Även förskolan kom att omfattas av lärarlönelyftet vilket innebar ett ökat statsbidrag till verksamheten.

Gällande verksamhetens kostnader så har vikariekostnaderna ökat 1,3 mkr, då det saknas legitimerade förskollärare, och i sin strävan att öka frisknärvaron har kostnaderna för friskvård och arbetsmiljöåtgärder ökat. Verksamheten har haft ökade utbildningskostnader utifrån det gemensamma projektet med Sundsvalls universitet gällande övningsförskolor.

Flera års återhållsamhet har inneburit att det finns ett uppdämt behov av ny lekutrustning såväl inomhus som utomhus.

Grundskola

Grundskolan redovisar en negativ avvikelse mot budget främst utifrån att antalet elever har varit fler än åtagandet. Det har under året varit fler elever inskrivna på fritidshemmet och fler elever inskrivna från förskoleklass till och med årskurs 9. Detta återspeglar sig i berörda skolenheters resultat.

En mycket stor brist på behöriga legitimerade lärare har inneburit att flera skolor behövt överanställa personal för att klara det lagstadgade uppdraget. De legitimerade lärarna har utöver sin undervisningstid och sitt ordinarie arbete även handlett utbildade kollegor och exempelvis bistått i bedömning och betygssättning. Ytterligare personal har behövt anställas för att avlasta de legitimerade lärarna med andra arbetsuppgifter.

Våra elevers rätt till stöd och särskilda anpassningar har inneburit ökade kostnader både utifrån personalförstärkningar, digitala hjälpmedel och anpassade läromedel.

Läroverket, Björkbergs skola och Idenors skola har varit byggarbetsplatser samtidigt som skolorna har upprätthållit sin verksamhet. Olika anpassningar har krävt för att klara arbetsmiljölagstiftning och gällande styrdokument för skolan. Anpassningar och ej förutsedda kostnader har medfört ett underskott mot budget.

Mobilt skolteam har varit ett projekt utan budget inom grundskolan till och med 2016-09-30. Därefter en ordinarie verksamhet finansierad inom ram genom upphörande av Plantans verksamhet. Projektet har varit beviljat från kommunens social- och arbetsmarknadsinvesteringssfond där tillåtelse givits att avvika mot budget med 1,6 mkr.

Regeringen beslutade under 2016 om en utökad timplan i matematik vilket inneburit utökad undervisningstid i ämnet och utökade kostnader.

Grundskolans centrala konton har använts för att försöka balansera upp det prognostiserade underskottet på enhetsnivå. Kostenhetens återbetalda överskott har bidragit med ett förbättrat resultat för grundskolan med 1,7 mkr. Det finns även ett överskott från mottagningsenheten då lokalerna inte var tillgängliga förrän i december.

Grundsärskola

Grundsärskolan redovisar en positiv avvikelse mot budget, främst beroende av det svåra rekryteringsläget av behöriga och legitimerade lärare. Verksamheterna har därmed fått lägre lönekostnader i förhållande till tilldelad budget. Sedan har det varit något lägre antal grundsärskoleelever.

Gymnasieskola

Gymnasieskolan redovisar en positiv avvikelse mot budget utifrån att det har varit färre elever, återbetalning från kostenheten och återhållsamhet på gemensamma centrala konton för att motverka prognostiserat underskott. En av enheterna har ett program med starkt vikande elevunderlag vilket påverkar enhetens resultat.

Samarbetet med Vuxenutbildningen, främst inom yrkesprogrammen, har också lett till såväl ökad elevvolym som till ett bättre ekonomiskt utfall och IM-programmen har fått en stor ökning av elever, främst nyanlända. Det ökade statsbidraget har medfört att verksamheten har fått kostnaderna i balans.

Gymnasiesärskola

Gymnasiesärskolan redovisar en negativ avvikelse mot budget. Anpassningar pågår av personalvolym utifrån minskat elevunderlag. Återhållsamhet har gällt för att balansera utfallet. I och med att gymnasiesärskolan flyttar i lokaler på Bromangymnasiet kan externa lokaler avyttras som ett led att minska kostnaderna.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildning och vägledning redovisar en positiv avvikelse mot budget. Inför året lades ett sparbetning på 1,8 miljoner, att fördelas mellan de olika verksamheterna. Då finansieringen av verksamheterna minskade krävdes att verksamheterna hittade nya lösningar på att upprätthålla sin verksamhet. Uppdraget att hitta andra andrahandsleverantörer av utbildning intensifierades och verksamheten kunde i och med det nästan halvera sina kostnader för extern utbildning.

I ingången på verksamhetsåret fanns absolut en osäkerhet i hur verksamheterna skulle klara av denna besparing och därför har det också funnits en viss återhållsamhet i resursanvändandet. Verksamheterna har i vanlig ordning producerat utbildning med hög kvalitet samtidigt som alla stadsbidrag söktes.

Under året har även helt nya kanaler söktes för att finna nya utbildningsmöjligheter till

Vuxenutbildning och Yrkeshögskola, Yrkesutbildning för vuxna samt för SFI-elever och detta i samverkan med Bromangymnasiet. Dessa satsningar har gett ett gott utfall och de kommer att förfinas, utvecklas och utökas.

Sammantaget kan verksamhetens resultat hänvisas till ökade intäkter, företrädesvis stadsbidrag, minskade kostnader för externa utbildningsköp och att verksamheten inte kunnat rekrytera behörig personal. Särskilt Vägledning har arbetat hårt under hela året med att besätta sina vakanser. SFI har också haft svårt att tillsätta sina vakanser, vakanser och behov som kan härledas till det stora inflödet av nyanlända.

Investeringar Lärandenämnden

Investeringsbudget (tkr)	Utfall 2016-12	Budget (inkl TA fr 2015)	Avvikelse
Förskola	107	100	- 7
Grundskola	1 203	1 000	- 203
Summa	1 310	1 100	- 210

Internleasing (tkr)	Utfall 2016-12	Budget (inkl TA fr 2015)	Avvikelse
Grundskola	372	-	- 372
Gymnasieskola	780	-	- 780
Vuxenutbildning och vägledning	126	-	- 126
Summa	1 278	-	- 1 278

Grundskolans negativa avvikelse mot **investeringsbudgeten** beror på att det i de beviljade investeringsmedlen för utbyggnation av Björkbergs skola inte hade utrymme för inventarieinköp. De inventarier som är införskaffade till Björkberg belastade denna investeringsbudget. Inköp av inventarierna blev därför något dyrare än beräknat för året, vilket är förklaringen till avvikelsen.

För 2016 har verksamheterna haft investeringsbehov som det inte funnits investeringsmedel för så de har ansökt om **internleasing** motsvarande ca 1,3 mkr. För grundskolan avser internleasingen inventarier och utemiljö, för gymnasieskolan avser den inventarier och för vuxenutbildning och vägledning avser den multiskrivare.

2. Kvantitativt utfall 2016

	Utfall	Åtagande	
Förskola	1768	1784	Inskrivna barn
Pedagogisk omsorg	0	0	Inskrivna barn
Fritidsverksamhet	1370	1281	Barn
Förskoleklass	418	410	Elever
Grundskola	3804	3721	Elever
Grundsärskolan	48	50	Elever
			Elever från:
Gymnasiet	985	996	Hudiksvall på Bromangymnasiet
	307	311	Andra kommuner på Bromangymnasiet
	221	221	Hudiksvall i andra kommuner
		-	Hudiksvall på Glada Hudikgymnasiet
			Elever från:
Gymnasiesärskolan	43	44	Hudiksvall i gymnasiesärskolan
	9	10	varav andra kommuner i gysär
	5	5	Hudiksvall i andra kommuner
Kommunal vuxenutbildning, gymnasial nivå	225*		Årsplatser (*studerande)
Grundläggande vuxenutbildning	45		Årsplatser
SFI, antal helårsplatser	379*		Årsplatser (*studerande)
Övrig postgymnasial utbildning	85		Studerande(*snitt VT, HT)
Lärvux	18		Studerande

3. Kvalitativt utfall

3.1 Förskola

Utveckling och lärande

Kvalitativt åtagande "Höja utbildningsnivån i kommunen"

Indikatorer:

- 97 % vårdnadshavare instämmer helt eller till stor del i "Förskolan erbjuder en utvecklande verksamhet för mitt barn" (enkät förskola)
- 98 % barn tycker att det stämmer eller stämmer mycket bra att de ofta får visa vad de har lärt sig (enkät förskola)

Qualis: Kvalitetsområde A. Utveckling och lärande

Resultat

Under 2016 har förskolorna haft ett fortsatt starkt fokus på det **systematiska kvalitetsarbetet** genom verktyget Qualis och förbättrat förskolans kvalitet vid samtliga förskolor. Resultatet i förskolans självvärderingar har ökat under 2016 och förskolans pedagoger och förskolechefer skattar sig på de högre stegen inom varje område i det systematiska kvalitetsarbetet. De högre stegen i trappan visar på samsyn, föräldrars delaktighet i arbetet med barnens utveckling och lärande, hög uppdragsförståelse hos pedagoger och chefer, pedagoger som dokumenterar och utvärderar systematiskt och att barnet är delaktigt i sitt lärande och i sin egen utveckling. I **barnenkäten** svarar våra tre - femåringar att det stämmer mycket bra eller stämmer till 98 % på frågan – "Jag får ofta visa vad jag lär mig". (Se tabellbilaga figur 1 sid 5)

Totalt har 24 av 29 förskolor som granskats externt genom Qualis nått en fin kvalitetscertifiering, som är en bekräftelse på att verksamheten i förskolorna håller en hög kvalitet. Tre förskolor blev under år 2016 kvalitetscertifierade för andra gången med ett förbättrat resultat från den första granskningen. I **föräldraenkäten** svarar föräldrar att de till 97 % instämmer helt eller till stor del på frågan att "Förskolan erbjuder en utvecklande verksamhet för mitt barn". (Se tabellbilaga figur 1 sid 5)

Förskolorna har medveten organisation för lärande med flera olika kompetenser som inspirerar och stödjer pedagogers lärande och utveckling och som utvecklar verksamhet, chefer och pedagoger. Chefers systematiska uppföljningar enligt årscykel för systematiskt kvalitetsarbete bidrar till en ökad kvalitet och det kopplas till **åtagandet** att höja utbildningsnivån i kommunen.

Språket och öka läsningen har varit ett prioriterat område under året. Andelen språkligt medvetna barn har ökat för fjärde året i rad. Av 368 barn som deltog i kartläggningen 2016 var 286 barn språkligt medvetna och 114 barn läste ihop. (Se tabellbilaga figur 3 sid 13) Några framgångsfaktorer är att samtliga förskolor har utvecklat och fördjupat sitt arbete med materialet och modellen "Före Bornholm" för att öka **barnens språkliga medvetenhet**. Förskolornas lånebibliotek finns fortsatt tillgängliga vid förskolorna och familjerna låna hem böcker för att läsa

hemma. TRAS (Tidig Registrering Av Språkutveckling) som ett observationsschema för språk används vid respektive avdelning som underlag för verksamhetens planering och innehåll. Läsfixarna som är ett undervisningsmaterial finns vid varje avdelning för arbete med barns läsförståelse. Pedagogerna använder sig av Babblarna för att stimulera de yngre barnens språkutveckling. Det har bidragit till att fler barn är språkligt medvetna än tidigare år.

Föräldrar svarar i **enkäten** att de till 88 % instämmer helt eller till stor del i att *”förskolans arbete med barnens lärande har fokus på språk och kommunikation”*. (Se tabellbilaga figur 1 sid 5)

Under året har en arbetsgrupp utarbetat en **Handlingsplan för alla barns språk och kommunikationsutveckling** och tagit fram mallar för språkdomäner. De dokumenten används för att dokumentera varje barns språkutveckling. Samtliga förskolor har deltagit i en workshop för kollegialt lärande som start för arbetet med att implementera handlingsplanen vid samtliga förskolor.

Rekrytering förskollärare har varit ett prioriterat område under förra året och så även fortsättningsvis. Personalens kompetens är det mest betydelsefulla och avgörande för en hög kvalitet i verksamhetens innehåll och utbildningens kvalitet för barnen i förskolan.

Under året har fyra förskolor antagits och utsetts till **övningsförskolor** (Brunnsnäs förskola, Bullerbyns förskola, Skogsgläntans förskola och Solbågens förskola). Förskolorna har deltagit i en utbildning om 7,5 hp under året om att arbeta i en övningsförskola. Det innebär att samtliga lärarstuderanden från Mittuniversitetet har sin verksamhetsförlagda utbildning förlagd vid övningsförskolorna.

Normer och värden

Kvalitativt åtagande "Nolltolerans mot trakasserier, diskriminering och kränkande behandling"

Indikatorer:

- 85 % vårdnadshavare instämmer helt eller till stor del i "Förskolan arbetar aktivt mot diskriminering och kränkande behandling" (enkät förskolan)

Qualis: Kvalitetsområde B. Normer och värden

Resultat

Förskolans chefsgrupp har under året arbetat med ett utvecklings- och värdegrundsarbete. Förskolans värdegrund, barnsyn och kunskapssyn är att **"Barns bästa är utgångspunkten för verksamhetens innehåll och utformning"**. Viktiga pusselbitar som professionalitet, kommunikation, kompetens och kunskap, arbetsmoral och arbetsklimat är betydelsefulla områden som hjälper oss på vägen i det arbetet.

Ett av tre prioriterade områden under året har varit **inkludering**. Olika material och metoder stödjer pedagogerna i förskolorna i det förebyggande och främjande arbete med att motverka kränkningar. Förskolan har stärkt den organisation som inkluderar alla barn utifrån barnens intresse, förmågor och styrkor. Vi arbetar mer i mindre och större grupper utifrån barnens behov och förmåga. Arbetet med att alla barn ska känna att jag kan, jag vill och jag vågar har fortsatt och utvecklats under året.

Samtliga förskolor arbetar utifrån den gemensamma **rutinen** i arbetet med att **förebygga och förhindra kränkande behandling**. Fler förskolor rapporterar i Lisa än tidigare år. **Åtagandet noll tolerans mot trakasserier och diskriminering och kränkande behandling** har varit fokus i det viktiga arbetet.

I **enkäten svarar föräldrar** att de till 85 % instämmer helt och till stor del i påståendet "*Förskolan arbetar aktivt mot diskriminering och kränkande behandling*". (Se tabellbilaga figur 1 sid 6)

I **barnens enkät** svarar förskolans tre- och femåringar att de till 84 % att de tycker om att vara på förskolan och till 86 % att de är en bra kompis. (Se tabellbilaga figur 1 sid 6)

En arbetsgrupp har arbetat vidare med att identifiera vilka åtgärder vi behöver vidta för att **motverka traditionella könsroller i förskolan**. En process har startat som kommer att fortsätta under våren 2017. Samtliga förbättringsåtgärder kommer att finnas med i handlingsplan framöver.

Fler förskolor skattar sig på högre steg i trappan än tidigare år inom Normer och värden. 17 förskolor skattar sig på stegen 5 -6 i Qualis trappan, vilket visar på en mycket hög kvalitet vid förskolorna inom området. (Se tabellbilaga figur 2 sid 9)

Barns inflytande

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta för att barns och ungas inflytande ska öka"

Indikatorer:

- 68 % vårdnadshavare instämmer helt eller till stor del i "Jag får vara med och påverka hur förskolan arbetar med mitt barns utveckling och lärande" (enkät förskolan)

- 97 % barn tycker att det stämmer eller stämmer mycket bra att de ofta får välja vad de vill göra (enkät förskolan)

Qualis: Kvalitetsområde C. Barns delaktighet och inflytande

Resultat

Barns delaktighet och inflytande är en av fem huvudprocesser i Qualis och som har varit ett övergripande utvecklingsområde för samtliga förskolor under året. **Åtagandet** har vävts ihop med läroplansuppdraget i det systematiska kvalitetsarbetet genom Qualis. Flera förskolor än tidigare år självskattar sig på de högre stegen i

Qualis trappan och under året har 21 av 29 förskolor skattat sig på steg 4 -6 i trappan. Det resultatet visar att förskolorna håller en hög kvalitet inom området. (Se tabellbilaga figur 2 sid 9)

Förskolorna har utvecklat sitt arbete med att göra barnen delaktiga i sitt lärande i vardagen, i projekt och tema och tar tillvara på varje tillfälle till delaktighet. Det sker oftare nu än tidigare i olika barnråd, matråd och barnmöten. Under året har användningen av våra mallar för **pedagogisk dokumentation** ökat och pedagogerna följer upp barnens delaktighet i dokumentationer av varje barns lärande kontinuerligt. Genom **systematisk och kontinuerlig uppföljning, utvärdering, reflektion och kollegialt lärande** medvetandegörs uppdraget och verksamhetens innehåll i relation till barns utveckling och lärande. **Förstelärare** har i sitt uppdrag bidragit stort i förskolans utvecklingsarbete med att öka barnens delaktighet i läroprocesserna och i sitt eget lärande.

I **barnens enkät** svarar barnen att de till 97 % instämmer helt eller till stor del på frågan *"Jag får ofta välja vad jag vill göra"*. (Se tabellbilaga figur 1 sid 6) Förskolans medvetna pedagoger och chefer med hög uppdragsförståelse och de medforskande pedagogerna har bidragit stort till det ökade resultatet.

Det entreprenöriella lärandet har varit ett av tre prioriterade områden under året. Lär miljörerna är än mer föränderliga utifrån barns nyfikenhet och intresse än tidigare år. Lär miljörerna utformas och utrustas utifrån pedagogernas reflektioner och dokumentationer om barns lärande och utveckling.

Alla pedagoger har tillgång till en lärplatta i sitt arbete och är verktyget som underlättar och synliggör arbetet med dokumentation av barns läroprocesser och inflytande. **It - användandet** bidrar stort till barnens lärande och har utvecklats under året med stöd av förvaltningens IKT-samordnare (Informations- och KommunikationsTeknik).

Förvaltningens vision (jag kan, jag vill, jag vågar) är levande i förskolorna och pedagogerna har ett **entreprenöriellt förhållningssätt** som medforskande pedagoger som tror på barnets förmågor.

I enkäten svarar föräldrar att de till 68 % instämmer helt och till stor del i påståendet *"Jag får vara med och påverka hur förskolan arbetar med mitt barns utveckling och lärande"* (Se tabellbilaga figur 1 sid 7)

Förskolechefens ansvar

Resultat

Styrning och ledarskap har varit ett övergripande förbättringsområde under året genom verktyget Qualis. Samtliga medarbetare är mycket delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet. Flera förskolechefer har **utvecklat organisationen vid förskolorna** genom olika utvecklingsgrupper och pedagogiska utvecklingsledare där pedagoger får mötas för ett utbyte och ett kollegialt lärande. Det stimulerar pedagogerna att

analysera, reflektera, prova och ta del av allas goda exempel. Det gör att samsynen och förståelsen för uppdraget har ökat.

Förskolans chefer har utvecklat **årscyklarna för planering, innehåll och uppföljning i det systematiska kvalitets- och arbetsmiljöarbetet under året**. Det leder till ett bättre och än mer systematiskt kvalitetsarbete som blir tydligt, begripligt, hanterbart och meningsfullt för alla. Förskolan har utvecklat en **mötesstruktur** som gör det möjligt för delaktighet i alla led och till erfarenhetsutbyten. Alla pedagoger är än mer förtrodda med det uppdrag och den roll de har vid förskolan. Alla i förskolan använder **modern teknik** när vi kommunicerar med varandra.

Resultatet i det systematiska kvalitetsarbetet och området styrning och ledarskap har förbättrats under året. Fler förskolechefer och medarbetare skattar sig på högre steg i Qualis trappan än föregående år. Det är 24 av 29 förskolor som skattar sig på steg 4 – 6 inom stödprocessen - Styrning och ledarskap. (Se tabellbilaga figur 2 sid 11) Det visar på att förskolan håller en mycket hög kvalitet inom det området. Det visar också att förskolan har ett öppet och tillgängligt ledarskap (steg 2), att förskolan har ett ledarskap som skapar förståelse och delaktighet och är tydligt och strategiskt på alla nivåer (steg 3), förskolechefen ser till att förskolan kontinuerligt planerar, följer upp och utvecklar utbildningen (steg 3) och att ledarskapet är tydligt och strategiskt på alla nivåer (steg 4).

Arbetet är systematiskt och förskolans chefer belyser helheten, hur allt hänger ihop och hur vi jobbar systematiskt med vårt kvalitetsarbete. Framgångsfaktorer är bland annat struktur, ordning och reda, övergripande, gemensamma och lokala dokument, tydliga dagordningar och kontinuerlig planering och uppföljning. Det är förskolechefernas viktiga verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet.

Slutligen ett mycket gott resultat som handlar om hur förskolecheferna arbetar strategiskt så att **all personal är insatt och känner delaktighet i det systematiska kvalitetsarbetet** (steg 5). *"Vi chefer lyckas inte förrän våra medarbetare lyckas"*

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor"

Indikatorer:

- 88 % vårdnadshavare instämmer helt eller till stor del i "Förskolan erbjuder bra mat" (enkät förskola)

- 18 av 29 förskolor och 5 av 18 grund/grundsärskolor är miljöcertifierade

Resultat

Antalet miljöcertifierade förskolor har ökat under året. 18 förskolor av totalt 29 förskolor har nått miljöcertifiering enligt Grön Flagga och Naturvårdsverket.

Egenkontrollprogrammet som genomförs årligen vid förskolorna för att främja en god miljö för både stora som små förbättrar miljön vid förskolorna. I handlingsplanen för en giftfri förskola har **samtliga däckgungor bytts ut** mot kemikaliesmarta gungor vid alla förskolor. Det betyder att miljön för barnen har förbättrats under året.

I **föräldraenkäten** svarar föräldrar att de till 88 % instämmer helt eller till stor del att "Förskolan erbjuder bra mat" (Se tabellbilaga figur 1 sid 6)

Handlingsplan för en ökad frisknärvaro för samtliga medarbetare och chefer ligger som grund i arbetet och följs upp kontinuerligt under året varje kvartal på chefsdagar, vid förskolornas arbetsplatsträffar och i MBL/skyddskommittéer. Uppföljningar av sjukfrånvaron har utvecklats under året enligt en rutin och en checklista. Uppföljningar sker systematiskt och kontinuerligt tillsammans med förskolans medarbetare vid varje förskola på arbetsplatsträffar, personalmöten och i MBL varje kvartal, delår och helår.

Under året har frisknärvaron för förskolans pedagoger ökat med 0,9 % och sjukfrånvaron minskat från 12,8 % till 11,9 %. Det betyder att våra åtgärder i handlingsplanen kan ha gett en positiv verkan på frisknärvaron och resultatet är att 88,1 % av samtliga pedagoger i förskolan är friska.

3.2 Grundskola och grundsärskola

Kunskaper

Kvalitativt åtagande "Höja utbildningsnivån i kommunen"

Indikatorer:

- 70 % av samtliga elever i åk 3 når kravnivån i samtliga delprov i nationella proven för matematik och 73 % når målen i samtliga delprov i ämnet svenska
- 83 % elever med fullständigt betyg i åk 6
- 68 %, 74 % exklusive nyanlända elever, lämnar åk 9 med fullständiga betyg
- genomsnittligt meritvärde alla elever åk 9 är 204, 215 exklusive nyanlända elever
- 78 %, 85 % exklusive nyanlända elever, är behöriga till något nationellt program på gymnasiet
- andel (%) elever som instämmer i "Skolarbetet gör mig så nyfiken att jag får lust att lära mig mer", "Jag vet vad jag ska kunna för att nå målen i de olika ämnena", "Mina lärare förväntar sig att jag ska nå målen i alla ämnen" och "Jag får veta hur det går för mig i skolarbetet"(elevenkät åk 5 och 8)

Resultat

Tidiga insatser, höga förväntningar, fler behöriga lärare och ett fortsatt strukturerat systematiskt kvalitetsarbete utifrån resultat från förskolan och från test i grundskolans kartläggningsplan är avgörande faktorer för att skolans måluppfyllelse ska förbättras i samtliga årskurser.

De nationella proven för *årskurs 3* innehåller nio delprov i ämnet matematik och åtta delprov i ämnet svenska och svenska som andra språk. För att nå målet måste alla delprov vara helt godkända. De elever som inte klarat samtliga delprov har oftast bara missat något eller några delprov. Eleverna har i ämnet matematik främst haft svårt med skriftliga räknemetoder. Där har för lite tid getts till att träna och befästa kunskaperna. Glädjande kan konstateras att Hudiksvall ligger över rikets resultat på sju av de nio delproven. Resultatet för ämnet svenska visar på en klar förbättring jämfört med föregående år. Här ligger Hudiksvall över riket på läs- och skrivförmåga. De elever som inte klarat godkänt har inte klarat delprovet inom området stavning och interpunktion samt enskild högläsning. Dessa moment har tränats och befästs i för liten omfattning. (Se tabellbilaga tabell 7 sid 16)

Av våra elever i *årskurs 6* lämnar 83 % årskursen med fullständiga betyg i alla ämnen. Resultatet kan jämföras med rikets resultat 78 %. (Se tabellbilaga tabell 12 sid 19) Resultaten på de tre nationella ämnesproven matematik, svenska och engelska i årskurs 6 ligger samtliga över riket. (Se tabellbilaga tabell 9 sid 18) Vid fem skolor uppnår alla elever godkänt i svenska och vid sju skolor uppnår alla eleverna godkänt i både ämnet engelska och matematik. En ökad måluppfyllelse har skett i ämnet matematik. Flickor når högre resultat jämfört med pojkar.

Behöriga lärare i alla ämnen, kontinuitet och stabilitet över längre tid, ett gediget och strukturerat uppföljnings- och analysarbete samt tidiga anpassningar och insatser är de främsta framgångsfaktorerna till de förbättrade resultaten i åldersgrupperna för årskurs 6. Därtill ett ökat focus och ett fördjupat arbete kring lärarens planering av undervisningen kopplat mot kunskapsmålen, där exempelvis förstelärare, det Mobila skolteamet och kollegial handledning bidragit till resultatförbättringen.

Flera utbildningsinsatser och nätverk har pågått under året för att stärka arbetet ytterligare. Som exempel kan nämnas matematiklyftet, läslyftet, ämnesnätverk i matematik och språk, sambedomning och samrättning av nationella prov, språkcirkel och handledning utifrån resultat och uppkomna behov,

Resultaten i *årskurs 9* har försämrats jämfört med föregående år. (Se tabellbilaga figur 10-12 sid 23) Skillnaden mellan flickors och pojkars resultat har minskat genom att flickorna sänkt sina resultat mer än pojkarna jämfört med föregående år. Jämfört med riket ligger både pojkar och flickor under rikets resultat. Flickorna når högre betygsnivåer. Pojkar förbättrar sitt genomsnittliga betygsvärde jämfört med föregående år. En regression har skett under högstadieperioden i samtliga ämnen utom i ämnet svenska. Skillnaden mellan resultat ämnesprov och betyg har minskat.

Behöriga lärare i alla ämnen, kontinuitet och stabilitet över tid, ett gediget och strukturerat uppföljnings- och analysarbete samt tidiga anpassningar och insatser är avgörande faktorer för förbättrade resultat. Här ser vi att årskurs 7-9 haft stora utmaningar. Bristen på och behovet av behöriga och legitimerade lärare i alla ämnen har ökat under året. De innebär terminsvisa lärarbyten och en bristande kontinuitet för elever och för hela skolan, vilket får många olika negativa följder. Som exempel kan nämnas det pågående utvecklingsarbetet i lärarlagen utifrån tidigare resultat, uppföljningar och analyser, samsyn runt eleverna och arbetsro i klassrummen. Rektor, elevhälsa och kollegor får terminsvis starta om, introducera, informera och handleda nya lärarvikarier i läraruppdraget. Detta påverkar elevernas resultat och betyg negativt då vi vet att ledarskapet i klassrummet är en av de absolut viktigaste faktorerna för goda resultat.

Många interna och extra insatser såsom kollegial handledning, förstelärarytsetser och hjälp från det mobila skolteamet har varit ett viktigt stöd i arbetet men inte kunnat kompensera bristen på behöriga lärare. Höga förväntningar, ökat focus på elevernas resultat, tidigare anpassningar och eventuellt särskilt stöd samt ökad arbetsro i klassrummen måste fortsatt utvecklas och vara högt prioriterat. Ytterligare en utmaning är att finna en mer optimal organisation samt kunna rekrytera fler modersmålslärare och studiehandledare till våra nyanlända elever, som ibland har nästan ingen eller mycket liten skolerfarenhet när de kommer till våra skolor.

I grundsärskolan lämnade två av fyra elever *årskurs 6* med fullständigt betyg. De elever som ej uppnådde målen i årskurs sex behöver mer tid och ökat stöd för att nå målen.

I årskurs 9 i grundsärskolan fick samtliga tre elever ett fullständigt betyg när de slutade årskurs 9.

I *årskurs 9 i träningskolan* uppnådde samtliga två elever minst grundläggande kunskaper inom alla ämnesområden.

En systematiskt och kontinuerlig kartläggning av elevernas kunskaper leder till ständiga individuella anpassningar. Därtill har tidiga insatser, många alternativa verktyg, hög delaktighet och motivation samt höga förväntningar varit avgörande för att eleverna har nått längre i sin kunskapsutveckling.

Ämnesutveckling har skett i alla ämnen och en ökad inkludering har skett inom klassens ram, men utifrån ämne, möjligheter och intresse även med grundskolan.

Elevenkäter

- 77 % av eleverna i årskurs 5 och 36 % av eleverna i årskurs 8 instämmer i påståendet ” Skolarbetet gör mig så nyfiken att jag får lust att lära mig mer”
- 85 % av eleverna i årskurs 5 och 67 % av eleverna i årskurs 8 instämmer i påståendet ” Jag vet vad jag ska kunna för att nå målen i de olika ämnena”.
- 79% av eleverna i årskurs 5 och 82% av eleverna i årskurs 8 instämmer i påståendet ” Mina lärare förväntar sig att jag ska nå målen i alla ämnen”.
- 79% av eleverna i årskurs 5 och 70% av eleverna i årskurs 8 instämmer i påståendet ”Jag får veta hur det går för mig i skolarbetet”

Resultaten har förbättrats något för årskurs 5 jämfört med tidigare år men försämrats för tre av fyra indikatorer för årskurs 8. (Se tabellbilaga tabeller 8 och 14 sidorna 17 och 21)

Vårt analysarbete visar att vi även i elevenkäten årskurs 8 får negativa resultat utifrån vår brist på behöriga legitimerade lärare som ledare i klassrummet. Det är svårt för nya och obehöriga lärare att konkretisera innehållet i kunskapskraven så att eleverna förstår, och det kan ofta vara svårt för vikarier att upprätta en trygg och lugn klassrumsmiljö där alla elever får arbetsro. Stöd och riktade insatser har inte räckt till för att kompensera detta.

Ett försteläraryppdrag för att mer ta reda på orsaker till flickors och pojkars skillnader i resultat årskurs 9 visar bland annat på att en *antipluggkultur* råder bland pojkar, en strategi och plan är framtagen för att förändra detta.

Skolorna och lärarna underskattar vikten av information, introduktion och förberedelse inför enkätgenomförandet. Diskussion om varför vi gör enkäter, vikten och värdet av svarsresultaten och därefter en synlig och tydlig återkoppling till elevgrupperna att deras synpunkter tagits på allvar och att förändringar kan ske utifrån deras svar måste ske på ett mycket mer strukturerat och genomtänkt sätt.

Fler och utvecklade former för att elevernas inflytande över sin kunskapsutveckling ska öka och högre förväntningar ställas på att eleverna kan nå längre och uppnå högre målpuffyllelse.

Normer och värden

Kvalitativt åtagande "Nolltolerans mot trakasserier, diskriminering och kränkande behandling"

Indikatorer:

- 94 % av eleverna i åk 5 och 92 % av eleverna i åk 8 känner sig trygga i skolan

- 89 % av eleverna i åk 5 och 75 % av eleverna i åk 8 tycker att det är en positiv stämning och god sammanhållning på skolan

Resultat

Ett aktivt och högt prioriterat arbete pågår vid samtliga skolenheter. Alla upplevda kränkningar och trakasserier rapporteras i kommunens digitala system Lisa och redovisas månadsvis av verksamhetschef till Lärandenämnden.

Samtliga skolor och fritidshem har väl genomarbetade planer för att främja likabehandling och förebygga trakasserier och kränkande behandling. Planen hålls levande i den dagliga verksamheten såväl som på konferenser, i klass-, elev- och på fritidsråd samt i olika samverkansformer med föräldrar. Planerna följs upp varje år enligt upprättad rutin, därefter upprättas en ny årlig plan för nästkommande år.

Upplevd trygghet stäms av kontinuerligt i dialog mellan elev och mentor i samband med utvecklingssamtal, via skolenkäter, på klassråd och arbetslagskonferenser samt på regelbundna elevhälsamöten där elevhälsans personal också deltar.

Skolorna och elevhälsan har utökat sitt samarbete och tagit ett större gemensamt ansvar för att skolan ska upplevas trygg för alla och att god sammanhållning och positiv stämning råder. Elevhälsan har exempelvis vid skolstart jobbat med gruppstärkande övningar och gruppsamtal ute i klasserna samt haft temadag tillsammans med skola och fritidshem.

Faddersystem, för att eleverna ska uppleva ökad trygghet över stadiegränserna, finns vid flera skolenheter och ett arbete pågår för att tydliggöra och stärka de äldre elevernas roll som positiv förebild för yngre elever. Storsamlingar och andra gemensamma aktiviteter har prövats för en ökad upplevd känsla att *alla känner alla* och för att inga elever ska känna oro eller rädsla för elever i andra klasser eller i äldre åldersgrupper.

Ett utvecklat främjande och förebyggande arbete har skett, bland annat via gemensamma rastaktiviteter, samarbetsövningar och teambildning för båda elever och personalgrupper. Personal från samtliga fritidshem har under året träffats på gemensamma studiedagar för att få ökad kunskap och dela tips och idéer om fler och nya rastaktiviteter för alla elever, samt fler förebyggande och främjande insatser.

Vi ser att det främjande och förebyggande arbetet måste utvecklas och tydliggöras än mer i det dagliga arbetet och i skolans planer. Det behövs tätare uppföljningar av vidtagna insatser och åtgärder.

Diskussioner och ett arbete har startats för att få mer kunskap om hur vi ska möta och hantera kränkningar på nätet. En arbetsgrupp kommer att fortsätta arbetet i dialog med verksamheten.

För att förbättra och fördjupa kunskaperna inom detta område kommer de flesta skolor från och med hösten 2017 att starta upp en treårssatsning i värdegrundsarbete tillsammans med föreningen Friends.

Mellanstadieelever kommer under våren 2017 att delta i ett projekt med Glada Hudikteatern under rubriken *Barn föds inte med fördomar*. Arbetet kommer bland annat att utmynna i en *klasskonvention* i tio punkter, som ska beskriva hur klassen vill och tycker man ska vara mot varandra och mot andra.

Elevernas ansvar och inflytande

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta för att barns och ungas inflytande ska öka"

Indikatorer:

- 88 % av eleverna i åk 5 och 67 % av eleverna i åk 8 instämmer i påståendet "Lärarna i min skola tar hänsyn till elevernas åsikter"

Resultat

De yngre eleverna upplever fortfarande att de har större inflytande än vad de äldre eleverna gör. Resultaten har totalt sjunkit något jämfört med föregående år.

I utvärderingar ser vi att än mer tid och diskussion behöver ges och ske med eleverna för att öka deras delaktighet och inflytande i skolans inre arbete och över sitt eget lärande.

Arbetet för att elevers inflytande ska öka och upplevas reellt och meningsfullt har dock utvecklats under året och en ökad medvetenhet finns hos eleverna om vad man kan ha inflytande över.

Några skolor har utarbetat *inflytandeplaner* där man konkret för varje årskurs lyfter fram frågor och områden eleverna kan vara med att ha inflytande över. Planen utvecklas kontinuerligt och innehåller en tydlig progression i inflytande från förskoleklass till och med årskurs sex, inklusive fritidshemmet. Inflytandet upplevs på dessa skolor högt och reellt och har exempelvis på en F-åk 6 skola under året ökat från 57 % till 94 %. Fler skolor kommer att upprätta sådana tydliga planer för ökat inflytande genom hela skoltiden.

För de äldre eleverna i årskurs 7-9 prövar man nya vägar där eleverna exempelvis genom olika temaarbeten fått möjlighet att vara med att påverka sin och även kommunens vardag och verksamhet. Ett konkret exempel är *Lilljärdenprojektet* där elever åk 7-9 vid en skola har samarbetat med kommunen för att ta fram förslag och material om fåglar och dess livsmiljö i Lilljärden.

I undervisningssituationen tydliggör lärarna målen och man arbetar för och söker tillsammans med eleverna nya former för att ge eleverna större inflytande över det egna lärandet och för att en progression i inflytande ska ske över hela skoltiden.

Elevernas åsikter tas på allvar i olika råd, exempelvis klassråd, elevråd, matråd, fritidsråd, på mentorstid och vid planering av teman och lektioner. Som exempel från några elevråd kan ges att diskussioner kopplat mot Qualisenkäterna har påbörjats och att en idébank för ökad studiero har upprättats.

Fortsatta kollegiala diskussioner och fortsatt arbete och dialog mellan lärare och elever krävs och planeras för att andelen elever som upplever att lärarna tar hänsyn till deras åsikter ska öka. Försteläraryupdrag pågår för att stärka arbetet.

Rektors ansvar

Läroplanen (Lgr 11)

Som pedagogisk ledare och ansvarig chef för skolans verksamhet har rektor det övergripande ansvaret att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen, och att skolans resultat kontinuerligt följs upp och utvärderas mot de nationella målen och kunskapskraven.

Resultat

Att utveckla nya former för att än bättre kunna axla ansvaret för det systematiska kvalitetsarbetet har i flera år varit ett utvecklingsområde för grund- och grundsärskolan. Under 2016 har det resulterat i att alla skolenheter har utbildats och börjat arbeta utifrån det gemensamma kvalitetssäkringssystemet Qualis. Arbetet har kommit igång mycket bra och samtliga skolledare och personalgrupper uttrycker att Qualis upplevs som ett mycket bra kvalitetsverktyg, med tydliga utmanande frågor att diskutera och följa upp på skolnivå. Verktyget ger ökad insikt och kunskap om skolans kvalitet, styrkor och brister. Skattningar och självvärderingar utifrån skolans uppdrag och styrdokument ger rektor ytterligare fakta och underlag för att utmana och driva skolutveckling mot högre måluppfyllelse vid sin skolenhet. Här ser vi exempelvis att rutiner för uppföljning av insatta åtgärder och insatser behöver ses över och utvecklas ytterligare.

Att finna tid och former för regelbundna och strukturerade besök ute i skolan, i klassrummen och till mer dialog med personal- och elevgrupper upplevs svårt. Arbetsituationen för rektor har förändrats och en stor del av arbetstiden har under året gått åt till att rekrytera nya lärare och till att lösa ständigt återkommande organisatoriska problem till följd av detta. Processen pågår i stort sett under hela året och tar mycket tid i anspråk, tid som rektor vill och behöver ägna mer åt sitt pedagogiska ledarskap.

Rektors ansvar för ökat samarbete med den lokala och förvaltningsövergripande elevhälsan har utvecklats, men fortsatta utmaningar finns att arbeta vidare med. Alla skolenheter har inte bemanningskontinuitet över tid och behörig personal har saknats på elevhälsatjänster, och vid de små enheterna finns exempelvis bara specialpedagog, kurator och skolsköterska på en liten del av en heltidstjänst. Behovet av

förebyggande och främjande insatser, samt även mer akut hjälp och stöd i det vardagliga elevvårdsarbetet, är större än vad nuvarande organisation och förutsättningar medger. Mer diskussioner måste också ske med elevhälsan för ökad samsyn.

Rektors ansvar att utveckla samarbete med arbetslivet utanför skolan samt att ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning har under året tagit ytterligare ett kliv framåt. En gemensam handlingsplan och en gemensam strategi togs fram inför läsårsstart 2016/17 och egna handlingsplaner har sedan upprättats på skolnivå. De flesta skolor har under hösten upprättat sin lokala plan för läsåret, vid några skolor pågår fortfarande diskussioner och ett planeringsarbete för att få planen helt färdigställd och implementerad. Planen är konkret och där beskrivs vilka insatser och aktiviteter som görs i respektive åldersgrupp, samt hur och när det ska följas upp, för att målen i läroplanen ska uppnås.

3.3 Bromangymnasiet

Gymnasieskola

Under 2016 har vi fortsatt arbetet med att utveckla det entreprenöriella lärandet och förhållningssättet hos elever och personal. Det innefattar att utveckla bland annat förmågor som t ex samarbete, kreativitet, initiativtagande, ansvar och ett aktivt deltagande och formativt arbetssätt.

I strävan att ge eleverna ett internationellt perspektiv och att kunna ge en försmak av vad den pågående globaliseringen innebär, fortsätter Bromangymnasiet med att bredda sitt utbud av bland annat utlandspraktik. Främst elever men också lärare har via olika internationella projekt möjlighet till både praktik men också till utbildning utomlands. Ett projekt som vi särskilt lyfter är ett fyra nationsprojekt med Cern, partikelacceleratorn, som utgångspunkt för flera yrkens praktik och samarbete. I och med att vi deltar i dessa projekt ökar också viktigheten av att kunna språk och detta kommer i förlängningen att öka elevernas nyfikenhet kring moderna språk.

Fortsatt har vi även erbjudit Bromangymnasiets personal fortbildning inom IKT-pedagogik (Informations- och KommunikationsTeknik), kollegialt lärande både inom den egna organisationen och externt. Att använda sig av verktygen inom IKT har lett till att elever har digital tillgång till undervisningsmaterial, möjlighet till feedback och struktur i lärandet. Detta skapar förutsättningar till att elever kan ta ett ökat ansvar för sitt eget lärande.

Matematiklyftet pågår för tredje året, och innevarande läsår har vi delat in deltagande lärare utifrån om man undervisar på yrkes- eller högskoleförberedande program.

Under 2016 har Bromangymnasiet utvecklat det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) genom ett av Skolverket finansierat projekt där vi arbetat med att höja kvaliteten på APL genom kartläggning av APL-företag, handledarutbildning, förbättrad dokumentation, försäkringsfrågor, arbetsmiljön på APL-platser, samt digitalisering av dokument så att samtliga berörda lärare har tillgång till samma dokument.

Genom försteläraryupdrag har vi fortsatt att arbeta med att utveckla den pedagogiska planeringen. Ett annat försteläraryupdrag är att utveckla ämnet Idrott och Hälsa. Idrottslärargruppen har arbetat fördjupat med betyg och bedömning inom ämnet och vi har dessutom beviljats två nya nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) i truggymnastik och innebandy av Skolverket. Dessa utbildningar startar hösten 2017.

Bromangymnasiet fortsätter även med att utveckla mentorskapet så att varje elev upplever utvecklingssamtal och coaching som meningsfullt. En fortbildning är planerat till 9 januari 2017. Resultatet på elevenkäten 2016 visar på att flera elever har haft utvecklingssamtal samt att de upplever detta meningsfullt. (Se tabellbilaga tabell 25 sid 32) Genom att varje skolenhet har elevsamordnare så kan vi arbeta vidare med att snabbt följa upp elevfrånvaron. Tydliga rutiner och tidiga uppföljningar av närvaro och studieresultat med stöd från elevsamordnare har lett till att fler når gymnasieexamen.

Genom Teknikcollege, Vård- och omsorgscollege, Diplomerad gymnasieekonom, APL och övriga nätverk med externa organisationer fortsätter vi att samverka lärande – arbetsliv. Bromangymnasiet samtliga program har ett väl förankrat samarbete med framför allt det lokala arbetslivet, men även internationellt genom våra elevers utlandspraktik.

Starten av läsluftet är framskjutet till hösten 2017.

Under 2016 har vi börjat använda Qualis för att ytterligare förbättra det systematiska kvalitetsarbetet på Bromangymnasiet. Samtliga arbetslag samt ledningsgruppen har arbetat igenom de elva olika områden som omfattas av verktyget. Utifrån resultatet av detta arbete, revideras samtliga arbetslags egna arbetsplaner för att ytterligare öka kvaliteten på vårt arbete.

Kunskaper

Kvalitativt åtagande "Höja utbildningsnivån i kommunen"

Indikatorer:

- 89 % elever med en gymnasieexamen
- 14,0 genomsnittligt betygspoäng av de elever som tagit gymnasieexamen
- 68 % elever med grundläggande behörighet till högskola
- antal avbrott, slutat skolan
- andel (%) elever som instämmer i "Jag känner till kunskapsmålen" 63 %, "Jag får regelbunden information om mina studieresultat från lärarna" 49 % och "Jag blir utmanad till att nå högre betyg" 42 %. (elevenkät åk 3)

Resultat

I SCB:s statistik, där vi i nedanstående text hänvisar till tabellbilagan, ser vi att våra elever har nått **gymnasieexamen** på ungefär samma nivå som riket. Dock har vi tappat något mot fjolårets fantastiska siffror. (Se tabellbilaga figur 18 sid 28) På yrkesprogrammen ligger vi något under riket och på högskoleförberedande program klart över riket.

En faktor som påverkar resultatet är att Bromangymnasiet har procentuellt fler elever i yrkesprogram, och att det i år visar sig att fler inte kunnat komma ut med lägst betyget E i alla ämnen. Skolan har under elevernas tre år inte kunnat möta dessa elever fullt ut. Orsaker bakom finns, låga ingångskunskaper, studiemotivation samt en känsla av att inte känna till kunskapsmålen. (Se tabellbilaga tabell 25 sid 32)

Den **genomsnittliga betygspoängen** för Bromangymnasiets elever ligger något under riket totalt, nivån är i stort oförändrad under de tre senaste åren. (Se tabellbilaga figur 19 sid 29). Elever som gått högskoleförberedande program har dock höjt sig med 0,2 enheter till 14,2. Avgångseleverna från våra yrkesprogram har tyvärr backat med 0,3 enheter till 12,8, dessa siffror finns också i fig. 19. En förklaring är att fler inte når längre än betyget E och att förväntningarna inte är tillräckligt högt ställda, en tes som eleverna själva lyfter i enkäten under punkten; Blir du utmanad till att nå högre betyg? Bara 42 % av eleverna i år 3 instämmer. (Se tabellbilaga tabell 25 sid 32)

Trots att insatser gjorts, fortbildning, för att förstärka mentorens arbete, har skolan ännu inte nått hela vägen fram. Eleverna signalerar i enkäten att de inte heller fått regelbunden information om sina studieresultat. (Se tabellbilaga tabell 25 sid 32) Med dessa siffror rörande lärandet i blickfånget, fokuserar vi nu på att stärka mentorsarbetet ännu mer och att ännu tidigare stödja och utmana eleverna till högre betyg

När det gäller **grundläggande behörighet** till högskola så ligger vi över riket när det gäller både yrkes- och högskoleförberedande program. (Se tabellbilaga figur 20 sid 30 och tabell 24 sid 29) Går man yrkesprogram så måste man som elev aktivt välja till och klara tre ytterligare kurser (En6, Sv2 och 3) för att nå högskolebehörighet. Det har 114 yrkeselever klarat. Detta är ett resultat som vi kommer att försöka påverka, genom aktivt studie och yrkesvalsarbete via våra studie- och yrkesvägledare och detta redan från start i år 1 och också via ett förbättrat schemalägningsarbete. Genom att lägga dessa behörighetsgivande kurser som grund i varje programs schema måste eleven göra ett aktivt val för att välja bort möjligheten till högre studier.

Det skall också sägas att huvuddelen av de elever som valt ett yrkesprogram har ett arbete då de slutar gymnasiet, bra för eleven och samhället men ännu bättre om eleverna även har en behörighet till högre studier i bagaget.

Normer och värden

Kvalitativt åtagande "Nolltolerans mot trakasserier, diskriminering och kränkande behandling"

Indikatorer:

- 93 % elever känner sig trygga i skolan (elevenkät åk 3)
- 70 % elever tycker att det är en positiv stämning och god sammanhållning på skolan (elevenkät åk 3)

Resultat

Resultaten i elevenkäten visar fortsatt på mycket goda resultat, där 93 % av eleverna känner sig trygga på skolan. (Se tabellbilaga tabell 25 sid 32)

Vi arbetar aktivt med värdegrundsfrågor genom vårt ”pussel”. Ett ständigt pågående arbete där frågor tas upp i klassråden kring elevernas uppfattning kring klimatet på skolan.

Flytten av gymnasiesärskolan till Bromangymnasiet har också bidragit till att vi kommit ett steg längre i arbetet med inkludering av ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning. Den stora påfyllnaden av nyanlända har också prövat vårt pussel och om vi verkligen lever upp till tolerans. Glädjande kan vi konstatera att så är fallet och att antalet inkomna anmälningar om kränkning fortsatt ligger på en väldigt låg nivå.

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor"

Indikatorer:

- antal miljöcertifierade förskolor och skolor
- 82 % elever är fysiskt aktiv minst 2 gånger per vecka, enkät åk 1 gy
- 86 % elever är rök- och snusfri, enkät åk 1 gy

Resultat

Elevhälsan träffar alla elever i åk 1 för ett kartläggningssamtal. Vi erbjuder samtliga elever i årskurs 1 förebyggande föreläsning om droganvändning.

Skolan har fortsatt mycket hög andel behöriga idrottslärare, vilka borgar för kvalitativ undervisning i hälso- och livsstilsfrågor. Genom att kunna erbjuda ett varierat utbud av aktiviteter blandat med teori är vårt mål att alla skall ha möjlighet att via skolan hitta en personlig referensram för sitt välmående.

Under året har vi arrangerat en friluftsdag för elever, haft föreläsningar inom livsstilsfrågor samt haft information kring alkohol, tobak och droger.

Vi har satsat extra på sport, idrott och hälsa genom att söka och få nationellt godkända idrottsutbildningar inom innebandy och truppgymnastik, samt förstärkt med extra idrott på skolans i-val. Andelen elever som ägnar sig åt fysisk aktivitet minst 2 ggr/veckan stiger till 82 % som aktiverar sig på fritiden. Detta parat med att andelen elever som är rök och snusfria också ökar till 86 %, talar för att hälsoperspektivet anses viktigt bland gymnasiets elever. (Se tabellbilaga Åtagande sidan 39)

Frånvarostatistiken ligger kvar på relativt hög nivå, 12,5 %. Inte tillfredställande på något sätt och här visas behovet av ett aktivt mentorsarbete där elevens skolvistelse följs upp på alla sätt. Elev som upplever sig sedd och uppmärksam trivs så mycket bättre.

Elevernas ansvar och inflytande

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta för att barns och ungas inflytande ska öka"

Indikatorer:

- 46 % elever instämmer i "Elevernas synpunkter tas tillvara på ett bra sätt på min skola" (elevenkät åk 3)

Resultat

Struktur för att möjliggöra en demokratisk process finns med klassråd, programråd, programforum, samverkan, elevråd och matråd. I elevenkäten kan vi utläsa att vi blivit något bättre på det formella inflytandet, men att det fortfarande krävs att vi arbetar med inflytandefrågor på skolan. Just tydligheten i hur elevernas synpunkter tas tillvara, återkopplingen, behöver lyftas. Här kan vi se i elevenkäten, (Se tabellbilaga tabell 25 sid 32) att mindre än hälften av eleverna tycker att deras synpunkter tas tillvara. En av nycklarna är ett starkt elevråd som inkluderas i skolans styrning. Vi kommer nu att ta hjälp av kommunens elevsamordnare i denna fråga.

Gymnasiesärskola

Kunskaper

Kvalitativt åtagande "Höja utbildningsnivån i kommunen"

Resultat

Gymnasiesärskolan på Bromangymnasiet har 5 nationella program samt individuella program. Cirka 40 elever var inskrivna under året, varav cirka 2/3 på ett nationellt program. Våren 2016 tog 10 elever studenten från ett nationellt program och 2 elever avslutade sina studier på ett individuellt program.

Indikator saknas för gymnasiesärskolans arbete med att höja utbildningsnivån, detsamma gäller tyvärr för interna siffror för att visa utveckling. Qualis process A. Kunskaper och färdigheter, steg 6: "Skolan har successivt förbättrat sina kunskapsresultat under de senaste åren eller bibehållit mycket goda resultat." uppnås därmed heller inte. I Qualis processen A. Kunskaper och färdigheter anser vi att vi uppfyller steg 3 helt och steg 4 till stor del.

Då gymnasiesärskolans uppgift är att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för elevernas egen utveckling, men även till stor del att förbereda eleverna för arbetslivet och att verka i samhället, har Bromangymnasiet valt att inte bara lägga fokus på de 4 år eleverna studerar utan även på vad som händer då gymnasietiden är över. Ett samarbete med sÄrvux har resulterat i efterforskning om yrket serviceassistent, däremot har yrket ännu inte blivit verklighet och arbetet fortgår. Yrket tros i första läget gälla elever som går nationella yrkesprogram.

Under 2016 utarbetades på gymnasiesärskolan rutiner för att säkerställa att varje elev som avslutar sitt gymnasieprogram har en mycket väl förberedd utslussning. Förberedelsen består i att utifrån fördjupad kunskap om elevens studieplan och studieresultat ge förslag till sysselsättning efter gymnasietiden, det kan röra sig om arbetsmarknad eller daglig verksamheter. Vid behov får personal på arbetsplatsen eller vid den dagliga verksamheten handledning i att på bästa vis fortsätta elevens utveckling. Rutinerna håller på och utvecklas, exempel på vidare utveckling är att arbetsförmedlingen nu gör arbetsplatsbesök hos elever i årskurs 4 på nationella programmen.

Normer och värden

Kvalitativt åtagande "Nolltolerans mot trakasserier, diskriminering och kränkande behandling"

Resultat

I samband med programforum, två gånger per termin, framkommer att elevernas trivsel är hög och att de också känner stor trygghet vid skolan.

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor"

Då eleverna vid gymnasiesärskolan inte besvarar den årliga enkäten finns inga data att hämta därifrån. I uppdraget för gymnasieskolan ingår ovannämnda åtagande och personalen uppmuntrar och tar initiativ till aktiviteter som gynnar den fysiska hälsan, dagliga promenader och utomhusaktiviteter. I arbetsplanen ingår även att tala om risker med tobak, alkohol och droger samt sexualkunskap.

Skolan har rutiner och metoder för att utreda elevers behov av stöd som grund för åtgärdsprogram. Rutinen för resursinventeringsmöten (RIV-möten) är väl inarbetad och elevsamordnare fungerar som ett stort stöd för mentor och rektor i arbetet kring elever och deras åtgärdsprogram. På gymnasiesärskolan har under 2016 en ny elevsamordnare kommit på plats och upplevelsen är att det har fallit otroligt väl ut. Ärenden till RIV har blivit mer strukturerade och fått ett bättre flöde.

Ett ständigt pågående arbete är värdegrundsarbetet som grundas i Bromanpusslet. En kontext som återkommer är hur vi uppträder mot varandra på sociala medier. Gymnasiesärskolan tar också vara på Hälsinglands museums pedagogiska verksamhet. 2016 invigdes gymnasiesärskolans lokaler på Bromangymnasiet. Glada Hudikteaterns Per Johansson var med och firade att alla ungdomar nu finns under samma tak, och bjöd också hela gymnasiesärskolan på en uppskattad resa med teaterföreställning och utställningen ikoner. En fördel med flytten till Bromangymnasiet är ökad tillgång till legitimerade lärare.

Elevernas ansvar och inflytande

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta för att barns och ungas inflytande ska öka"

Resultat

I gymnasiesärskolans läroplan står att "Elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. Elevinflytande är också ett av Bromangymnasiets övergripande mål sedan ett antal år och det är följaktligen något skolan arbetar mycket med.

Ett stort arbete med elevernas studieplaner har genomförts under året som gått. Studie och yrkesvägledare, elevsamordnare och administrativ personal har gjort en fantastisk insats med att formalisera och strukturera upp. Arbete som nu kan följa är att få ordning på schemafrågor, registrera elevfrånvaro, titta över timplaner för att möjliggöra lärlingsutbildningar etc.

Under 2016 fortsatte satsningen på försteläraryupdrag med sikte på pedagogiska planeringar och vidgades även med kollegialt lärande. Resultat av satsningarna har varit ett intensivt arbete med pedagogiska planeringar, bedömningsmatriser är under uppbyggnad och det formativa lärandet är mycket närvarande i vardagen genom exempelvis ämnessamtal med elev och i mentorsarbetet.

Elever har utrymme att dela sina synpunkter i klassråd, dagliga samtal, enkäter, utvärderingar, mentorssamtal och i planering av viss undervisning som friluftsdagar. Vårdnadshavare har utrymme på föräldramöten. Det finns alltid vuxna till hands för eleverna.

Rektorns ansvar, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Läroplanen (Lgy 11)

Utbildningen utformas så att eleverna, för att själv kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl. a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel.

Skolan fortsätter sitt arbete med att utveckla det entreprenöriella lärandet och förhållningssättet hos elever och personal. På Bromangymnasiet innefattar det att utveckla bland annat förmågor som t ex samarbete, kreativitet, initiativtagande, ansvar och ett aktivt deltagande och formativt arbetssätt.

Gymnasieskolan använder sig av verktygen inom IKT (Informations- och KommunikationsTeknik) och det har lett till att elever har digital tillgång till undervisningsmaterial, möjlighet till feedback och struktur i lärandet. Detta skapar förutsättningar till att elever kan ta ett ökat ansvar för sitt eget lärande.

Läroplanen (Lgy 11)

Eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier.

Gymnasieeleverna har utrymme att dela sina synpunkter i klassråd, dagliga samtal, enkäter, utvärderingar, mentorssamtal och i planering av viss undervisning.

Bromangymnasiet fortsätter även med att utveckla mentorskapet så att varje elev upplever utvecklingssamtal och coaching som meningsfullt. En fortbildning är planerat till 9 januari 2017. Resultatet på elevenkäten 2016 (se tabellbilaga tabell 25 sid 32) visar på att fler elever har haft utvecklingssamtal samt att de upplever detta meningsfullt. Genom att varje skolenhet har elevsamordnare så kan vi arbeta vidare med att snabbt följa upp elevfrånvaron. Tydliga rutiner och tidiga uppföljningar av närvaro och studieresultat med stöd från elevsamordnare har lett till att fler når gymnasieexamen. Ytterligare en viktig ingrediens är arbetet med Studie och yrkesval redan från början av gymnasiet, att eleven får en klar bild av hur utgången från gymnasiet ser ut och vägen dit.

Läroplanen (Lgy 11)

Stimulera till internationella kontakter, samverkan och utbyten i utbildningen

Bromangymnasiets internationalisering ökar ständigt med praktik utomlands för våra elever, jobbskuggning för lärare, språkutbyten och andra utvecklingsprojekt som t ex ”SMART” som är ett internationellt projekt där skolor från fem olika länder arbetar med att utveckla undervisningen inom teknik, matematik och naturvetenskapliga ämnen. Den internationella utblicken som eleverna har fått leder till ökad självkänsla och självinsikt samt för några elever har det inneburit att de klarat av högre betyg i språk.

3.4 Vägledning- och utbildningsverksamheten vid Cul

Vuxenutbildning

Vi har under året arbetat kontinuerligt med implementering av planen för systematiskt kvalitetsarbete. I planen framgår vilken typ av dokumentation som ska tas fram i verksamheten för att kunna utvärdera och analysera verksamheten mot våra kvalitetskriterier. Vi har även tagit fram en flik på Centrum för Utbildning och Lärande (CUL), skolportalen som kallas systematiskt kvalitetsarbete. Därunder ligger vårt årshjul som vi ska fylla med våra deadlines.

Vi har med stöd av externa förstelärare arbetat under året med den formativa processen/betyg och bedömning kopplat till pedagogiska planeringar samt hur man på ett effektivt sätt kan utveckla arbetet med hjälp av GAFE (Google Apps For Education). Fokus har legat på att använda Classroom som kommunikationsplattform mot eleverna. Detta har haft stor effekt för alla lärare, några har uttryckt sig i termer som att det har effektiviserat arbetet i mycket hög grad. Arbetet med betyg och bedömning har också skett mot Karlstad Universitet som i samverkan med Skolverket har utvecklade bedömningsmoduler att läsa på distans. Effekten av denna insats har varit en mer rättssäker myndighetsutövning och tryggare lärare.

Under året har vi utvecklat samarbetet mellan alla yrkeskategorier genom att hålla gemensamma personalmöten där vi under våren arbetade med FAS (Förnyelse Arbetsmiljö Samverkan) och under hösten sammanställning av vårens arbete med hänsyn tagen till nya AFS:en som avhandlar organisatorisk- och social arbetsmiljö.

I arbetet med Vision och pedagogisk verksamhetsidé hade vi en workshop i maj för att komma vidare med den processen vi startade upp hösten 2015. Då arbetade vi enbart med pedagogisk personal samt studie- och yrkesvägledare. Det kom önskemål om att all personal skulle med i arbetet eftersom det är ett övergripande värdegrundsarbete. Tyvärr fick vi inte tid att fortsätta under hösten. Arbetet fortsätter under våren med kick-off tillsammans med Cirkus Cirkör.

Under våren 2016 startade vi upp ämnesgrupper för att se över ämnena och behoven kring dem. Några träffar hann vi med under våren och tanken var att vi skulle fortsätta under hösten när vi tillsatte våra två förstelärare. Arbetet har inte riktigt tagit fart under 2016 då vi också implementerade vår nya organisation med tre huvudperioder och en sommarperiod. Arbetet fortsätter under 2017 och utvecklas i alla ämnen i allmänhet och de som "drabbas" hårdast i de korta perioderna på 15 veckor i synnerhet.

Matematiklyftet gjordes färdigt under 2016 och arbetet fortsätter i ämnesgrupperna.

DUA-handlingsplanen (Delegationen Unga till Arbete) följdes upp regelbundet under 2016 genom gemensamma möten med representation från arbetsmarknad, Studie och vägledning, (SYV), Vuxenutbildning, (Vux) Svenska för invandrare, (SFI), ledning för Social och omsorgsförvaltningen (SOM) och lärandeförvaltningen samt kommunchefen. Arbetet fortsätter under 2017.

Från och med halvårsskiftet ligger SFI under kommunal Vuxenutbildning och är inte längre en egen skolform. Hos oss har inte detta stött på några problem då det redan finns ett samarbete mellan SFI och övriga verksamheter inom vuxenutbildningen. Ett arbete har pågått med att ge SFI-eleverna individuella studieplaner utifrån ändringarna i Skollagen.

Vi har startat upp vår nya organisation på 3 x 15 veckor samt 6 veckors sommarperiod över året. Justeringar och utvärderingar görs löpande för att organisationen ska fungera optimalt för eleven. Genom vår nya organisation har det skapats möjlighet att erbjuda fler kurser än tidigare och under ett år.

Kunskaper

Kvalitativt åtagande "Höja utbildningsnivån i kommunen"

Indikatorer:

- 24 % av totalt antal antagna inom vuxenutbildningen började aldrig sina kurser
- 29 % av elever som startade kurser inom vuxenutbildningen avbröt någon kurs
- 748 elever (58 %) inom vuxenutbildningen med godkända betyg
- antal och andel (%) elever inom vuxenutbildningen som klarat kurser i den individuella studieplanen

Resultat

Under 2016 var det 1594 sökta gymnasiekurser. Av dessa startade 1289 kurser och 347 (inklusive distanskurser) gjorde avbrott av en startad kurs. (Se tabellbilaga figur 22 sid 33).

Av 848 satta betyg på kurser är det 150 (18 %) betyg som inte är godkända, vilket ger en måluppfyllelse på 82 % med minst betyget E. Vi prognostiserade vid delårsboks slutet en måluppfyllelse på 85 % med minst betyget E. Här kom vi inte helt i mål. Detta kan bero på många skäl, bland annat att vi upplever och mäter i våra utvärderingar att eleverna lägger för liten tid på sina studier. Många kombinerar studier med arbete. Vi har också ändrat våra rutiner där elever inte får ha "rest" i kursen, utan är kursen klar så sätts ett betyg, och eleven får möjlighet att göra en prövning vid ett senare tillfälle. Ytterligare ett sätt att kunna förbereda eleverna på handlar om att vid introduktion och start av kurs, informera och tipsa om studieteknik.

Vår prognos avseende avhopp låg 20 % på årsbasis, resultatet landade på 22 %. Det blir 29 % av de elever som startade gymnasiekurser. (Se tabellbilaga figur 22 sid 33) Ett stort utvecklingsområde för oss är att fortsätta arbetet med att ta reda på avbrottsorsak eftersom den okända faktorn är för hög. (Se tabellbilaga figur 24 sid 33) Vi behöver utveckla vårt arbete ständigt när det gäller att vägleda till rätta kurser utifrån elevens förkunskaper och för att undvika felval. Det vi kan utläsa av resultaten är att vi har färre avhopp än när vi erbjöd kurser på 20 veckor. Detta kan bero på att eleverna läser en kurs mindre i 15-veckors perioder.

Av de 367 elever som var inskrivna vid den kommunala vuxenutbildningen under våren, har vi gjort ett stickprov för att se hur många som fullföljt sin studieplan. Vi

har kollat 70 elever (19 %) och av dessa har 42 elever (60 %) fullföljt helt och hållet, 3 elever (4 %) har gjort en helt ny och 25 (36 %) har inte helt eller delvist slutfört sin studieplan.

Alvis, vårt nya elevhanteringssystem, kommer att ge oss bättre möjlighet att följa upp ISP (Individuell Studieplan), då vi under året har börjat med webbansökan till utbildning och kurser. Detta kommer att utvecklas under 2017.

Normer och värden

Kvalitativt åtagande "Nolltolerans mot trakasserier, diskriminering och kränkande behandling"

Resultat

81 % av eleverna instämmer helt samt till stor del i påståendet att jag trivs med mina studier.

77 % av eleverna instämmer helt samt till stor del i påståendet att jag får den arbetsro jag behöver.

68 % av eleverna instämmer helt samt till stor del i påståendet jag vet var jag ska vända för att få stöd vid mobbning och trakasserier.

74 % av eleverna instämmer helt samt till stor del i påståendet att jag har studiekamrater att samarbeta med i skolan

87 % av eleverna instämmer helt samt till stor del i att jag kan rekommendera utbildningen till andra.

Vi har mycket nöjda elever i stort på skolan. Vi har under året ändrat vår organisation att omfatta fyra studieperioder varav tre större perioder. Det har medfört förändringar som några elever inte har varit nöjda med. Vi försöker stödja de elever som tycker att den kortare tidsperioden är för tuff. Byte av lärare under terminen har ställt till det, och lärare med erfarenhet och legitimation är en bristvara. Att fastställa klara och tydliga rutiner för alla delar av vår utbildning har tagit tid.

Vi har en likabehandlingsplan som ska revideras, den informerar vi om vid varje upprop.

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor"

Resultat

På personnivå har vi en aktiv friskvårdsgrupp som anordnar olika aktiviteter under året som exempelvis stegtävling och tipspromenad, föreläsningar. Hälsotemat och vikten av en hälsosamlivsstil lyfts regelbundet tillsammans med de studerande.

Elevernas ansvar och inflytande

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta för att barns och ungas inflytande ska öka"

Resultat

64 % av eleverna instämmer helt samt till stor del i att jag får vara med och planera mitt arbete i utbildningen.

81 % instämmer helt samt till stor del i att jag formulerar egna mål för mitt lärande.

Dessa frågor lyfts regelbundet i vuxenutbildningsrådet, två gånger per termin.

Yrkeshögskola, pedagogisk inriktning

Arbetsmarknaden inom integration har varit glödhet efter den stora flyktinginströmningen under 2015. Samtliga som våren 2016 avslutade den ettåriga *integrationspedagogutbildningen* gick ut till arbete, främst HVB-hem (Hem för Vård och Boende) för ensamkommande och kommunala flyktingmottagningar. Även skolor och privata aktörer fanns bland arbetsgivarna, liksom både Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

Under året fick Cul en förfrågan från länsstyrelsen om att på uppdragsbasis genomföra ytterligare en ettårig integrationspedagogutbildning för personal vid olika HVB-hem i länet. Under hösten började en klass på 30 studerande en utbildning parallellt med vår reguljära Yrkeshögskoleutbildning-utbildning. Det betyder att 64 personer studerar till integrationspedagog vid Cul.

Under hösten 2016 startade den tvååriga *behandlingspedagogutbildningen* ett nytt intag, samtidigt som klassen från 2015 gick in på sitt andra år. Arbetslivet även utanför det renodlade beroendeområdet är fortsatt mycket intresserade av att anställa. Arbete vid högstadieskolor och med flyktingungdomar är exempel på jobb som våra studerande fått. De två arbetsplatsförlagda perioderna på totalt fem månader gör att de studerande kommer ut på arbetsplatser och kan visa upp den kompetens utbildningen ger.

Söktrycket var fortsatt högt. 206 sökte till integrations- och 153 till behandlingspedagog.

Antalet reguljärt yrkeshögskolestuderande på årsbasis i de två utbildningarna var 85 personer och med uppdragsutbildningens första termin tillkommer ytterligare 15.

Yrkeshögskolan (YH) och dess form för eftergymnasial utbildning stärker sin position. Hittills har en förutsättning varit att elev behövt något år i arbete efter sin gymnasieutbildning men i och med ny inriktning förtydligas just den eftergymnasiala inriktningen och att spåret YH skall löpa parallellt med högskola/universitet.

Lärcentrum

Lärcentra är en mötesplats för studier och vägledning. Miljön stödjer lärande och ska användas utifrån individens förutsättningar och behov och är en studieplats för alla, där de studerande har tillgång till datorer, läs- och grupprum under både dag och kvällstid. Dagtid finns administrativ, teknisk och övrigt stödjande personal på plats.

Grundfunktionen för lärcentra är att underlätta för kompetensutveckling i kommunen och då främst mot eftergymnasial distansutbildning som ett led i att höja utbildningsnivån.

Lärcentrums uppgift är att administrera, informera och underlätta eftergymnasial eller behörighetsgivande utbildningar på distans. Det är också att administrera, informera och hantera tentamina i Lärcentrums lokaler samt erbjuda teknisk och administrativt utbildningsstöd för att underlätta distansstudier. Vi erbjuder en kreativ och god studiemiljö, för enskilda och grupper och tillhandahåller tekniska resurser

Ett axplock av delar av vårt utvecklingsarbete under 2016

Projekt Semafor som vi är delaktiga i är ett utvecklingsprojekt som finansieras av Region Gävleborg och tillväxtverket. Arbetet går ut på att stärka de regionala kompetensplattformarnas verksamhet och ge en tydlig bild av de regionala och lokala kompetensbehoven i kommunerna i länet. Samt att det ska arbeta för att underlätta för såväl privata som offentliga arbetsgivare att hitta den kompetens som efterfrågas på kort och lång sikt. Syftet är att även utbildare ska kunna få underlag för att starta nya utbildningar eller anpassa befintliga, att kunna möta och matcha de behov som finns. Det ska även kunna vara ett bra stöd i skolornas Studie och vägledningsarbete.

Samarbete med högskolorna har utökats med ”en väg in” mot Karolinska institutet, där de med utländsk vårdutbildning läser svenska och slussas in i vårt svenska system.

Som ett led i vårt arbete med att försöka få lärarutbildning till vårt lärcentra, vi har under året startat ett mellanår mot lärare. Vi har 5 elever som arbetar 60 % i våra skolor och läser en högskolekurs inom pedagogik under ett år för att locka till yrket. Vi har även en ”lärardag” då vi bjudit in inspirerande lärare som informerar om sitt yrke samt att högskolan är med och berättar om utbildningen, elever berättar om hur det är att läsa och vi presenterar vad lärcentra kan stå till tjänst med.

Ytterligare ett arbete för att underlätta för våra invånare att söka högre studier är TBiS (Tekniskt basår i samverkan) som är ett samverkansprojekt mellan högskolan i Gävle och lärcentra/kommunal vuxenutbildning i länet där vi kommer att erbjuda tekniskt basår på distans med studiegrupper på lärcentra i Hudiksvall. Målet är att det även ska vara möjligt att delta i undervisningen och göra en prövning för att få ett gymnasiebetyg i kurs eller kurserna.

Vi har även under året jobbat för att fler som läser på Yrkeshögskola på annan ort ska kunna utnyttja vårt lärcentra. Som satellitort för andra anordnare kan vi som kommun erbjuda ett bredare utbud.

Antalet elever som nyttjar lärcentra har ökat under året till drygt 300 elever. Om vi får igång de utbildningar som vi arbetar för vilket ger våra studerande ett vitt utbud och stora möjligheter till höjd utbildningsnivå. Ett ökande elevantal ger oss samtidigt bekymmer med att få våra lokaler att räckas till. Vi för ett intensivt samtal med förvaltningens lokalsamordnare i ärendet.

Studie- och Yrkesvägledning

Den samlade vägledningsorganisationen i kommunen jobbar för att alla medborgare i kommunen, barn, unga och vuxna ska ha möjlighet att göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Vi samverkar över skolformsgränserna för att studie- och yrkesvägledningen ska bli som en ”röd tråd” genom skolgången från lägre åldrar till vuxenutbildningen.

Under året som gått har vi fortsatt vårt arbete med att implementera handlingsplanerna för entreprenöriellt lärande och studie – och yrkesvägledning. Vi har även fortsatt med vårt stödjande arbete mot skolorna, i deras arbete med studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse i de lägre åldrarna och besökt de skolor som önskat det, trots att vi fortfarande har svårt att få behörig personal på alla tjänster.

Vi har fördjupat vårt samarbete med andra aktörer som AF (arbetsförmedlingen) och arbetsmarknadsenheten inom DUA (Delegationen Unga till Arbete) och andra projekt som unga i arbete och Plug in, ett projekt för elever som riskerar utanförskap genom på grund av hög frånvaro. Dessa är knutna till att hitta nya vägar att få ungdomar att hitta tillbaks till skolan och slutföra sina gymnasiestudier för att kunna ta sig vidare i livet.

Under flera år har vi haft ett utbyte med AF när det gäller koppling mellan skola- arbetsliv. Detta arbete har fördjupats under året. Vägledarna på vuxenutbildningen har regelbundna utbildningsinformationer på AF och vi får ta del av deras kunskaper kring arbetsmarknad. De är även ut i skolorna och informerar eleverna.

Ett stort utvecklingsområde är att möta det ökade behovet av våra tjänster inom grupper med utlandsfödda, som har ökat i alla skolformer. Vi jobbar mycket med att förklara vårt utbildningssystem och med bedömning av tidigare betyg. Detta för att kunna skapa studieplaner som håller över tid. Vi försöker även här att samverka mellan skolformerna och andra aktörer som t.ex. mottagningsenheten och Arbetsförmedlingen, (AF).

I de allmänna råden för studie- och yrkesvägledning betonar man att vägledning är hela skolans ansvar. Vi har under året arbetat för att vara stöd/inspiration till arbetet med att utveckla handlingsplanerna för vår strategi för entreprenöriellt lärande och studie och yrkesvägledning. De flesta skolor har ett arbete med detta och det går sakta framåt, vi söker fler vägar och samarbetspartners för att våra elever ska kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval.

En indikator vi mätt tidigare år är andelen omval och avbrott inom gymnasieskolan, tyvärr har vi inte kunnat få fram denna statistik i år pga. att vi bytt datasystem.

Även vuxenutbildningen har under året bytt datasystem och gått över till webbansökan, vi befarrar att detta leder till att fler gör ansökan utan att ha gjort studieplanen tillsammans med vägledarna. Detta är lite för tidigt att kunna utvärdera ännu men det är något vi har ögonen på och vi funderar på olika lösningar.

Rektorns ansvar, innefattar alla verksamheter

Läroplan för vuxenutbildningen 2012

Utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser.

Vi har under hösten utvecklat vår organisation mot det behov som finns av fler antagningstillfällen, det ger flexibilitet i systemet. Vi söker bidrag för att kunna bedriva verksamhet utifrån marknadens behov, snabba spår och utifrån målet att snabbt komma ut i arbete, Kombination av yrkesutbildning på vuxennivå samt med inslag av SFI,(yrkesvux och yrkesvux med Svenska För Invandrare.) Vi ser en tendens att vi har färre avhopp vid färre veckor.

Läroplan för vuxenutbildningen 2012)

Lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar

Vi skapar förutsättningar för lärarna att anpassa genom workshops skapad av SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten) om olika typer av funktionsnedsättningar hos vuxna och hur vi ska hantera dem. Vi har en specialpedagog på heltid som stödjer på organisations-, grupp- och individnivå. Vi har studieverkstadsstid som vi kommer att utveckla under 2017 genom SIS-medel (Statens InstitutionsStyrelse) från SPSM (SpecialPedagogiska SkolMyndigheten).

Läroplan för vuxenutbildningen 2012

Samverkan med universiteten och högskolorna och arbetslivet utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt en förberedelse för yrkesverksamhet och vidare utbildning.

Vi samverkar med Högskolor och universitet i vårt lärcenter samt genom aktiviteter som Mellanåret, Tekniskt basår. På regional och lokal nivå samverkar vi i Regionalt och lokalt kompetenscenter, samt i vårt vardagsarbete med AF. (för mer info se rubrik Lärcenter)

Tankar kring förvaltningens tre prioriterade områden:

- Språket - Språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen är ett stort behov i verksamheten då många av våra elever ha utländsk bakgrund. Vi ser varje dag områden där språket blir ett hinder för eleven att komma vidare i sin utbildning. Det kan vara på grund av formella krav som till exempel kraven på innehåll i utbildningen för att få diplom inom Vård- och omsorgs College. Vi har ovanligt många elever som är analfabeter och som behöver gå i vår alfabetiseringsgrupp. Glädjande är att några av dem har gått vidare och klarat SFI D-kurs.

Kompetensinsatser för lärarna i uttal inom SFI har lett till att vi har skapat uttalsgrupper baserade på elevernas modersmål. Det har gett goda resultat och eleverna är mycket positiva till det. Ofta upplever elever med samma modersmål liknande svårigheter och det skapar trygghet.

SFI har jobbat extra med att tydliggöra och konkretisera kunskapskraven för eleverna. T.ex. vad betyder kunskapskraven för mig och hur lång tid tar en kurs?

- Entreprenöriellt lärande och förhållningssätt präglar vårt arbete från studievägledning till undervisning genom väl underbyggda val, genom tematiskt, elevaktivt och verklighetsbaserade arbetsätt och i det formativa bedömningsarbetet.
- Inkludering - nytt sätt att arbeta med särskilt stöd. Vi fortbildar våra lärare i SPSM:s (SpecialPedagogiska SkolMyndigheten) nya material med föreläsning och workshop för att kunna arbeta med anpassningar och inkludering oavsett funktionsnedsättning. Vi startar ett projekt med beviljat SIS-medel på 750 000 kr (Statens InstitutionsStyrelse) som ska gå till vuxenutbildningen och lärvux (särskild utbildning för vuxna).

3.5 Centrala elevhälsan

Kunskaper

Kvalitativt åtagande "Höja utbildningsnivån i kommunen"

Hur hjälper vi eleverna att nå kunskapsmålen?

Grunden för alla fyra åtaganden är att det finns en arbetsallians. Genomgående för centrala elevhälsans personal har under 2016 varit att öka kunskapen om och användandet av lågaffektivt bemötande vid skapandet av en arbetsallians.

Utbildningsinsatserna gällande lågaffektivt bemötande och kognitiva processer och lärande har erbjudits från psykolog.

Centrala elevhälsan skapar gemensamma ramar för att komma vidare i processerna och för att skapa en förändring för en övergripande samsyn.

Språk: Ytterligare en logoped har anställts i Centrala elevhälsan med inriktning mot förskolorna. Kartläggning av språklig sårbarhet av barn/elever i förskolor och grundskolor samt aktuell kompetens och behov av kompetensutveckling hos pedagoger gällande språklig sårbarhet gjordes av logoped och psykolog under hösten 2016. Ett forum med bredare kompetens vilket leder till färre tillfällen för konsultation och vägledning.

Normer och värden

Kvalitativt åtagande "Nolltolerans mot trakasserier, diskriminering och kränkande behandling"

Utifrån strukturerade och enhetliga hälsosamtal får vi underlag som kan identifiera vad som påverkar elevernas lärande samt få en samlad bild av trygghet och studiero. Detta har en stor betydelse för vilka åtgärder skolan sedan väljer att satsa på och hur de hälsofrämjande aktiviteterna skall utformas.

Elevhälsan medverkar vid analys av trygghetsenkäten som eleverna besvarar samt deltar i skolornas plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Skolkuratorer på gymnasiet har haft förebyggande insatser gällande hantering av bilder och sociala medier.

Upprättande av årshjul för de lokala EHT (ElevHälsaTeamen) har under 2016 genomförts på många skolor. I årshjulet förekommer värdegrundsarbete, Hälsodagar/veckor, revidering av olika planer t.ex. diskriminering och kränkande behandling.

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor"

Nya föreskrifter från Socialstyrelsen har inneburit att skolsköterskorna, har fått en ökad behörighet att ordinera vaccin i enlighet med specificerade vaccinationsprogram, och nu kan ordinera kompletterande vaccinationer. Utökad ansvar enligt hälso- och sjukvårdslagen HSLF-FS 2016:51 som innebär större

ordinationsrätt än tidigare. Folkhälsomyndigheten prioriterar vaccinationer och hälsosamtalen (för att ta reda på elevernas mående och undanröja hinder för lärande). Nytt i vaccinationsprogrammet är att barn födda -02 dvs. de elever som går i år 8 skall under läsåret 2016/2017 få difteki-booster (difteri, stelkramp och kikhosta). Vid alla vaccinationer måste det finnas två skolsköterskor.

Fortsatt minskning av antal utredningar med frågeställning intellektuell funktionsnedsättning (namnet för diagnosen ändrades i samband med nya DSM-V-manualen, dock inte ändrat i skollagen). Enligt tydliga och fastställda rutiner för mottagande i grund- och gymnasiesärskolan har vi förbättrat likvärdigheten, kvalitén och granskningen av skolformsutredningar. Expertgruppen som granskar allt underlag inför beslut träffas regelbundet för att:

- Hantera inkommande ärenden
- Kompetensutveckla
- Se över rutiner.

Det förebyggande men framförallt det hälsofrämjande arbetet med ANDT (Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak) har under 2016 gett ökat positivt resultat enligt hälsosamtalen (år 8) och enkäter (gymnasiet). Många lokala elevhälsateam har utvecklat och ökat samarbete mellan skolsköterska och skolkurator. Insatserna har sitt avstamp i hälsa (kost och motion), studieteknik och motivation. Värderingsövningar, diskussioner och konkreta uppgifter engagerar eleverna och får eleverna medvetna om valmöjligheter för att skapa bättre förutsättningar för sitt lärande. Många skolor har under 2016 satt elevhälsan i fokus och utformat ett årshjul för lokala elevhälsans insatser. På 7-9 skolorna är det hälsofrämjande arbetet mer etablerat än på F-6 skolorna pga. att skolsköterskor och skolkuratorer har mer tid samtidigt på dessa skolor vilket är en bra förutsättning för tvärprofessionella insatser. ”Tobaksfriduo” är väl inarbetat på Ede skola och har i många år motiverat ungdomar till att vara rök- och snusfria. Andra skolor har också provat ”Tobaksfriduo” men pga. personalbyte inte hunnit upparbeta rutiner för insatsen.

Skolsköterskornas sammanställer information från hälsosamtalen där det finns identifierade utvecklingsområden för den förebyggande och hälsofrämjande skolutvecklingen. Sammanställningarna från hälsosamtalen behöver användas mer frekvent för att identifiera vilka områden som behöver insatser från EHT (ElevHälsaTeamen) i form av hälsofrämjande och förebyggande arbete.

När det gäller elever som deltar på lektionerna idrott och hälsa kan vi se ett ökat resultat jämfört med 2015 men ett minskat resultat jämfört med 2014. Under 2016 har arbetet med mer rörelse under hela skoldagen aktualiserats. Vi vet, från våra hälsosamtal, att duschning i samband med idrottslektionerna är känsligt och är ett område som behöver utvecklas för att öka tryggheten.

Tillväxt hos eleverna kontrolleras vid hälsosamtalen. Under 2016 aktualiserades avsaknaden av rutiner för obesitas. Från och med 2017 finns nya rutiner som kommer att utvärderas i juni.

Elevernas ansvar och inflytande

Kvalitativt åtagande "Aktivt arbeta för att barns och ungas inflytande ska öka"

Att aktivt arbeta för att barns och ungas inflytande ska öka handlar bland annat om att kunskaperna hos eleverna när det gäller hur dem själva fungerar skall öka. Det har bland annat skett genom olika insatser där samarbete mellan skolsköterska, skolkurator och specialpedagog varit involverade: Två exempel är "Pluggpaketet" och "Ledarskapsutbildning". "Pluggpaketet" syftar till att öka elevernas kunskap om hur de kan påverka sin skolsituation och "Ledarskapsutbildningen" handlar om att förstå sig själv och andra och effekten och konsekvenserna, positiva och negativa, av samspelet mellan individ och grupp.

PRC – Pedagogiskt Resurs Centrum. Under 2016 har vi samlat tre team under ett tak: PRC, förskoleteamet med språkoteket, språk- och kommunikationsteamet med skoldatateket samt mobila skolteamet. Verksamheten är belägen i "Blomska villan", närheten av Skolbyn. Alla tre teamen arbetar för att öka inkludering för barn och elever genom att med alternativa verktyg och metoder för enskilda elever men också för de pedagoger som arbetar med elever i behov av stöd.

Mobila skolteamet (MST)

Projektet har under 2016 permanentats och utökats med en pedagog. Under 2016 inkom sammanlagt 15 ansökningar till Mobila skolteamet varav 8 har påbörjats som ärenden hos teamet. I december var det 4 ärenden i kö. Den genomsnittliga väntetiden för de 11 ärenden som påbörjades under 2016 var knappt fyra månader. Insatser på individnivå efterfrågades i majoriteten av de ansökningarnas som inkom under 2016. Det är ovanligt att skolorna ansöker om insats på organisationsnivå samtidigt som många ärenden utmynnar i handlingsplaner med åtgärder som riktar sig mot just den nivån.

Ärendelängd – ärenden om elever med ofrivillig skolfrånvaro tenderar att pågå under längre tid eftersom att de kan kräva intensiva och långvariga insatser från såväl skola som andra instanser. Längsta insatstiden har varit 15 månader och det kortaste ärendet pågick i 4 månader.

Målformulering – vid varje ärende har personalen tagit fram mål med arbetet tillsammans med MST t.ex. vända arbetsklimatet i en elevgrupp, få elever att visa tillit till läraren och det som läraren har att erbjuda, sociala lärmiljön, elevers skolnärvaro skall öka. Målet är beroende utifrån de tre prioriterade områdena som MST har:

- Lärmiljö
- Trygghet och studiero
- Skolnärvaro

De skattningar som gjorts i samband MST:s avslut av ärenden visar att måluppfyllelsen generellt ökat till följd av skolornas arbete med handlingsplanernas åtgärder. Det finns dock en risk att insatser bara ger tillfällig effekt, t.ex. om personal som haft en viktig roll i arbete med handlingsplanens åtgärder slutar på skolan.

Förutom att arbeta med ärenden har MST ett uppdrag att utveckla metoder som kan tillämpas vid olika typer av problematik i skolorna. Arbetet med att ta fram och implementera metoder sker i flera steg. Teamets medlemmar gör ständig avvägning av metodutveckling och arbete med ärende.

Mobila skolteamet ser ett behov av att stärka sitt samarbete med den lokala elevhälsan ute på skolorna. Teamet bör ses som ett komplement och som en tillfällig förstärkning till den lokala elevhälsan.

Forskning, litteraturtips och utbildning gentemot förskolan och skolans personal läggs kontinuerligt upp i Centrala elevhälsans site.

Det finns två viktiga faktorer som påverkar tillgång till elevhälsans professioner för elever i Hudiksvalls kommun och dess arbete med hälsofrämjande och förebyggande arbetet:

- Antalet tjänster fördelar sig på elevantal, föräldrars utbildningsbakgrund samt utlandsfödda (senaste 4 åren i Sverige).
- De fysiska förutsättningarna (lokaler) för en samlad lokal elevhälsateam.

Bemanning

Förstärkning av centrala elevhälsans personal har gjorts under 2016 genom att följande anställningar har gjorts:

- Specialpedagog, 100 %, ingår i Språk- och kommunikationsteamet samt ansvarig för Skoldatateket.
- Logoped, 100 %, ingår i förskoleteamet och arbetar enbart mot förskolan i nära samarbete med logoped i grundskolan.
- 4 st Skolkuratorer (fr.o.m. 9/1 2017), 400 % överanställningar.
- Pedagog, 100 %, Mobila skolteamet
- Skolsköterska, 100 % (60 % mottagningsenheten, 40 % Broman IM)

I Centrala elevhälsan är det budgeterat för 3 heltidstjänster med central placering. Under innevarande året har en anställd psykolog varit centralt placerad (en psykolog har sitt uppdrag i mobila skolteamet). Upprepade rekryteringstillfällen, under året, har inte resulterat i någon nyanställning. Som ett komplement till anställd psykolog har en psykologkonsult köpts in för utredningsuppdrag.

3.6 Förvaltningsstöd

Kvalitativa åtaganden och förvaltningens tre prioriterade områden

Målet för enheten förvaltningsstöd är att genom stödjande arbete ge huvudmannen och verksamheterna förutsättningar att höja kvaliteten, säkerställa likvärdigheten och öka måluppfyllelsen i verksamheterna så att barns och elevers lärande främjas.

Enheten är delaktig i planering, uppföljning och utvärdering av utvecklingsprocesser kopplat till de tre prioriterade områdena språk, inkludering och entreprenöriellt lärande. Övriga utvecklingsprocesser som stöds av enheten är bland annat genomförande av olika former av stödsatser/coachning till enheter där respektive verksamhetschef i samarbete med rektor/förskolechef har identifierat behov av stöd. Karriärtjänster kompletterar och stärker enhetens/förvaltningens pågående utvecklingsarbete.

Under året har följande utvecklingsområden varit särskilt prioriterade: införande av Qualis, implementering av beslutstödet Hypergene, utvärdering av förvaltningsstöd och uppföljning av introduktionsprogrammet för chefer.

Införande av Qualis

Lärandeförvaltningen beslutade 2015 att kvalitetssäkringsverktyget Qualis skulle användas av alla våra verksamheter. Qualis bygger på:

- självvärderingar från arbetslag och ledning inom elva kvalitetsområden
- enkäter till elever, föräldrar och personal
- skriftlig redovisning från ledningen om arbets- och utvärderingsmetoder
- extern granskning

Förskolan har använt Qualis sedan 2012. Under 2016 introducerades de resterande verksamheterna i verktyget. Först ut med introduktionen var gymnasieskolan. Därefter fortsatte grundskolan och vuxenutbildning. För att få ett så effektivt och smidigt genomförande som möjligt har kvalitetssamordnare inom förvaltningsstöd stöttat införandet av verktyget.

Implementering av beslutstöd Hypergene

Under hösten 2016 har det kommunövergripande systemet Hypergene börjat ta form. Systemet är tänkt att stödja cheferna i genomförandet och uppföljning av mål och åtaganden. Systemet beräknas driftsättas under 2017.

Utvärdering av förvaltningsstöd

Enheten är i behov av utvärdering av den egna verksamheten. Under året har en arbetsgrupp utformat en modell för utvärdering som kommer att tillämpas under 2017.

Verksamhetsplanen för enheten har reviderats för 2016/2017 och fungerar som enhetens styrdokument.

Uppföljning av introduktionsprogrammet för chefer

En utvärdering av introduktionsprogrammet för chefer har genomförts. Utvärderingen baserades på genomförda intervjuer med verksamhetscheferna.

Redovisning av särskilda insatser till åtaganden

Enheten levererar fortlöpande underlag till huvudman och verksamheter i form av information om elevers kunskapsnivå. Detta skapar förutsättningar för analys av resultat och jämförelser över tid kopplat till de fyra åtagandena: höja utbildningsnivån i kommunen, aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor, aktivt arbeta för att barns och ungas inflytande skall öka samt nolltolerans mot trakasserier, diskriminering och kränkande behandling. Därtill har särskilda insatser genomförts gentemot åtagandena.

Höja utbildningsnivån i kommunen

Under året har personalen erhållit fortbildning/utbildning i juridik, bland annat i form av föreläsningar i samband med skolornas fördjupade arbete med området "tidigare insatser, extra anpassningar och särskilt stöd". Positiva återkopplingar efter föreläsningarna säger att det fördjupar kunskaper och ger klarhet i svåra frågor samt en förståelse för skolans ansvar, skolans skyldigheter och barnens rättigheter.

Enheten har ansvar för att ansöka om och redovisa statsbidrag. Ett flertal statsbidrag har varit aktuella men nämnas bör fritidshemssatsningen och lågstadiesatsningen, lovskola, lärarlönelyftet och läslyftet.

Aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor

Föreläsningar har genomförts i samband med skolornas fördjupade arbete kring "tidiga insatser, extra anpassningar och särskilt stöd" som har direkt koppling till barns hälsa. Fördjupade kunskaper hos personalen bidrar till att varje elev får förutsättningar till en bättre skolsituation. Se även personalbokslut.

Nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling

Under året har förvaltningsstöd särskilt granskat enheternas arbete med likabehandlingsplanerna som en del av den interna kontrollplanen 2016. Betoningen har varit den del av planerna som handlar om arbetet med kränkande behandling i syfte att hitta brister, för utveckling och förbättring.

Under aktiviteten augustidagarna anordnade och genomförde förvaltningsstöd riktade föreläsningar kring temat inkludering. Tre föreläsare var särskilt inbjudna för detta.

4. Åtagande 2016

Uppfyllelse av kvalitativt åtagande Lärandenämnden

Se tabellbilaga sidan 35.

5. Särskilda uppdrag

Uppdrag/utvecklingsområde	Status
Minska sjukskrivningarna	Den totala sjukskrivningen har minskat under denna period jämfört med motsvarande period förra året med 0,2 procentenheter från 8,1 % till 7,9 %.
Förbättrad service – bemötande, snabbhet, enkelhet	Lärande förvaltningen arbetar ständigt med bemötande frågorna. Byte av elevregistrering system har förorsakat problem vilket medfört problem med bl.a. fakturor för barnomsorgsavgifter.
Ökad andel ekologiska produkter	Andelen ekologiska råvaror har ökat i skola och förskola. 19 förskolor är miljöcertifierade och 5 grundskolor. Arbetet med kemikaliesmartförskola fortsätter.
Väl fungerade arbetsorganisation - delaktighet	Alla arbetsplatser har bibehållit arbetsplatsträffar för att möjliggöra en hög grad av delaktighet. Inom lärandeförvaltningen har vi utvecklat en kommunikationsplattform för information och kommunikation med syfte att öka delaktigheten.
System för medarbetarna att kunna göra lönekarriär	Vi har ett system som säkerställer att alla medarbetare har möjlighet att göra lönekarriär.
Skapa innovationsrika och entreprenörvänliga miljöer	Entreprenöriellt lärande är ett prioriterat område i förvaltningen. Det finns en styrgrupp (presidiet) och en av nämnden tagen Strategi för entreprenöriellt lärande. Samtliga skolformer har en handlingsplan för entreprenöriellt lärande och studie- och yrkesvägledning. Arbetsgruppen för entreprenöriellt lärande består av 5 representanter från förvaltningen och 8 representanter från arbetsliv/näringsliv.
Redovisa användning av statliga medel flyktingmottagande	Arbetet pågår utifrån de av förvaltningen framtagna prioriteringar. Mottagningsenheten har flyttat in i sina lokaler, där eleverna genomgår kunskapstest innan de placeras ut på de olika skolorna. Organisationen har förstärkts med, fler lärare, studiehandledare, kuratorer och skol-sköterska.
Inrätta familjecentralen Hudiksvall, Delsbo inom ram. Öka måluppfyllelsen i våra utbildningsverksamheter	Nämnden har beslutat att öppna en öppen förskola i den planerade familjecentralen.
Se över kostnader för införande av HBTQ-certifierad förskola	Kostnaden för en förskola 350 000 kr för samtliga förskolor (29) ca 10 000 000 kr.

6. Personalbokslut

Antalet årsarbetare som är tillsvidareanställda i förvaltningen har minskat med elva personer. I förskolan har antalet tillsvidareanställda årsarbetare minskat med fyra personer. I grundskolan har antalet årsarbetare med tillsvidareanställning ökat med tio personer. Ett ökat elevunderlag i grundskolan samt fler inskrivna fritidsbarn är den främsta orsaken till denna ökning. Inom vuxenutbildningen/vägledningen är antalet årsarbetare med tillsvidareanställning en person färre jämfört med 2015 och i gymnasieskolan har de minskat med tre personer.

Antal årsarbetare som är visstidsanställda har ökat i förvaltningen med 46 personer. Förskolan, grundskolan och vuxenutbildningen/vägledningen har utökat sin andel visstidsanställda medan gymnasieskolan har minskat med en person. Visstidsanställningar sker främst för att den som anställs inte uppfyller de behörighetskrav som finns.

Den totala sjukfrånvaron har minskat med 0,2 procentenheter i förvaltningen. Minskningen är 0,7 procentenheter i åldersgruppen 30-49 år. I åldersgruppen 29 år och yngre ser vi däremot en ökning av sjukfrånvaron, från 5,6 % till 5,9 %, likaså är det en ökning av sjukfrånvaron i åldersgruppen 50 år och äldre, från 7,4 % till 7,5 %. Andelen total långtidssjukfrånvaro har minskat från 58,9 % till 58,1%.

Sjukfrånvaron har minskat i förskolan till 11,9 % mot 12,8 %. Förskolan är den skolform där sjukskrivningarna har minskat mest när det gäller den totala sjukfrånvaron. Andelen långtidssjukfrånvaro har ökat från 63,8% till 64,7%.

I grundskolan har den totala sjukfrånvaron ökat något, från 6,2 % till 6,4 %. Andelen långtidsfrånvaro har minskat, från 50,8 % till 48 %.

Den totala sjukfrånvaron i gymnasiet har minskat från 4,5 % till 3,7 %. Andelen långtidssjukfrånvaro har minskat från 54,1% till 40,5%. Gymnasiet är därmed den skolform som har lägst andel långtidssjukfrånvaro. Gymnasiet visar, till skillnad mot övriga skolformer, både en minskad total sjukfrånvaro och minskad långtidssjukfrånvaro.

Vuxenutbildningen/vägledningen visar att den totala sjukfrånvaron har minskat från 6,4 % till 5,7 %. Andelen långtidssjukskrivna har ökat från 47,8 % till 68 %.

Samtliga skolformer har handlingsplaner för ökad frisknärvaro. Uppföljningar av sjukfrånvaron har utvecklats och sker fortlöpande enligt rutin.

Öka frisknärvaron

Öka frisknärvaron har varit ett prioriterat område i förvaltningen sedan januari 2016. Arbetet inleddes med en kartläggning och analys av sjukfrånvaron och dess bakomliggande orsaker inom förvaltningens olika verksamheter. I kartläggningen tittade man närmre på bland annat medarbetarundersökningen, sjukfrånvaro över tid, statistik från LISA och Adato samt forskning och goda exempel från andra kommuner. Analysen av det granskade materialet identifierade tre utvecklingsområden:

1. Skapa förutsättningar för; att kunna vara en bra chef för sina medarbetare, att man som chef orkar vara frisk själv.
2. Lärandeförvaltningens organisationskultur för ökad frisknärvaro behöver omfattas av: ökat förtroende chef-medarbetare, mer eget ansvar, bekräftelse, ökat inflytande och delaktighet samt realistiska förutsättningar.
3. Kommungemensam rehabiliteringsprocess.

Utifrån de tre identifierade områdena beslutade lärandeförvaltningens ledningsgrupp om en strategi för att Öka frisknärvaron i lärandeförvaltningen vilken omfattar:

1. Förvaltningsövergripande mål om att Öka frisknärvaron
2. Verksamheternas handlingsplaner för att Öka frisknärvaron
3. Årscykel för det systematiska tillvägagångssättet

Arbetet med att Öka frisknärvaron har under 2016 varit en ständigt pågående process. I slutet på verksamhetsåret kan vi konstatera att arbetet har fått fäste och förblir aktivt genom verksamheternas handlingsplaner samt återkommande genom årscykeln för det systematiska tillvägagångssättet.

7. Lokaler och investeringar

I december 2015 beställde Lärandenämnden en utredning över skolstrukturen i grund- och grundsärskolan i kommunen. Utredningen skulle visa på en skolstruktur som leder till samhällstjänster av högsta kvalitet, utifrån den planerade budgeten 2016-2020, samt bidra till att höja utbildningsnivån i kommunen. Utredningen genomfördes av en extern konsult. I utredningen ingick en lokalöversyn där det konstaterades att lokalerna för grundskolan nyttjas inte så effektivt som det skulle kunna göras inom kommunen – på en del håll finns inslag av trångboddhet, på andra håll är lokaltillgången per elev väl tillgodosedd.

I slutrapporten lämnades förslag till skolstruktur. Rapporten presenterades för Lärandenämnden 28 april. Alla alternativen erbjöd skolorganisationen ett bättre lokalutnyttjande. Lärandenämndens arbetsutskott beslutade 1 juni 2016 att ingen förändring kommer att ske inom skolstrukturen i grund- och grundsärskolan i Hudiksvalls kommun inför 2017.

Inom lärandenämndens verksamhetsområden finns ett fortsatt uppdämt behov av investeringsmedel för lokaler, trafikmiljöer och utbytesplaner. Inredning i klassrum, matsalar och förskoleavdelningar behöver regelbundet bytas ut på grund av slitage. Det finns även förelägganden av Miljökontoret från 2015 gällande städning på skolorna, förvaringsskåp samt att inredning behöver bytas ut. Vi har kommit överens beträffande åtgärder men det finns ännu justeringar att göra beträffande kostnaderna.

De moduler förvaltningen har för framför allt till förskoleverksamhet kommer att bli nödvändigt att avveckla då fortsatt bygglov inte kommer att ges. En fortsatt nyproduktion av villor sker på norra och östra sidan av staden. Lärandeförvaltningen har i statsplaneringsyttrandena tydligt deklarerat att förskolor och skolor saknas i den omfattning som behövs inom dessa stadsdelar. Dessutom är de moduler som skall bytas ut i stor utsträckning placerade inom dessa områden. En plan för avveckling men även för nyproduktion av förskolor måste ske och kostnaderna lyftas för framtida investeringar. Hittills har inte investeringar prioriterats av budgetberedning och kommunfullmäktige.

Under året har den ökade andelen asylsökande barn och ungdomar medfört ett ökat behov av lokaler. I Hudiksvall har en Mottagningsenhet öppnat för mottagande av nyanlända barn och ungdomar.

År 2013 togs beslutet att renovera Läroverket för grundskola åk 7-9 samt att tillskapa lokaler för Kulturskolan i Läroverket. Skolans lokaler är nu färdigställda och Läroverket återinvigdes i augusti månad.

Björkbergs skola har under året byggts ut för att skapa fler klassrum. Skolan har även byggts om för att möta behovet av större matsal, fler grupprum och en ny administrativ del.

Restaurangprogrammets lokal på CUL har genomgått en omfattande renovering under sommaren och hösten.

Under året har Håstaby förskola genomgått en totalrenovering. Förskolan har under renoveringen varit evakuerade till andra lokaler.

8. Faktorer som påverkar kommunens utveckling

Hudiksvall har i dag en klar matchningsproblematik dvs. det finns en hög arbetslöshet samtidigt som det finns ett stort antal vakanta tjänster.

Arbetsförmedlingen har gjort en kartläggning av kompetenskrav vid nyrekrytering i samband med pensionsavgångar. Där framkom att både industrin och den offentliga tjänstesektorn planerade att höja kompetenskraven i betydligt större utsträckning än övriga delar av arbetsmarknaden. Eftersom Hudiksvalls kommun tillhör industrilänen kommer medborgarnas utbildningsnivå behöva höjas för att industrin skall välja att vara kvar i kommunen.

Hudiksvalls kommun skall inte bara locka hit talang-fulla människor och företag – **Hudiksvall måste utveckla den potential som finns i kommunen.**

*Andel högskoleutbildade med minst tre års eftergymnasial utbildning, inklusive forskarutbildning. 25-64 år**

	2011	2012	2013	2014	2015
Hudiksvall	16,6%	17,1%	17,5%	18,1%	18,6%
Riket	24,2%	24,8%	25,3%	25,8%	26,2%

**Kommunfakta 2016*

Andelen högskoleutbildade har under åren 2011-2013 ökat men inte i samma takt som riket. Både 2014 -2015 visar på att utbildningsnivån har ökat mer än i riket.

Kriget i Syrien har inneburit en sällan skådad flyktingström till Sverige under 2015. Asylsökande barn har rätt till skola och förskolebarn har rätt till allmän förskola från tre år. Barn i tillfälliga boenden erbjuds skola om vistelsetiden är mer än en månad.

Antalet nyanlända har påverkat organisationen främst utifrån ett ökat behov av förskollärare, lärare, modersmållärare, lärare i svenska som andraspråk (SVA) och studiehandledare. Yrkesgrupper som det redan i dag råder brist på. När de nyanlända kommunplaceras kommer det att råda brist på studie- och yrkesvägledare och lärare i svenska för invandrare (SFI).

Men de nyanlända innebär även nya förutsättningar, att få tag på utbildade medarbetare. Behovet av arbetskraft kommer att öka i såväl Sverige som i vår kommun. Vi måste bli bättre på att ta tillvara våra nya medborgares ambitioner att vara en del av vårt samhälle, introducera, inkludera och i de fall det behövs, komplettera utbildningar.

Vid snabba förändringar kan fördomar och oro skapa spänningar i samhället. Det är viktigt att ligga steget före med utbildningar och information för att motverka brist på kunskap och ryktesspridningar. Vi behöver utveckla metoder för hur vi arbetar för att motverka extrema grupperingar.

9. Analys och prioriteringar inför mål och budgetarbetet 2018

Lärarbristen är fortfarande hög och kommer att öka, 55 000 lärare kommer att saknas de närmaste 10 åren inom grund- och gymnasieutbildning. Inom förskolan råder det en stor brist på förskollärare. För Hudiksvalls del innebar det att 2016 saknades 100 förskollärare samt 150 legitimerade lärare i grundskolan och prognosen visar att denna siffra kommer att öka.

Det i sin tur innebär att flera hundra elever kommer att få undervisning av ej legitimerade behöriga lärare. Då läraren är den viktigaste faktorn för skolframgång så borde detta oroa huvudmannens alla nivåer.

Grundskolans resultat i åk 7-9 behöver förbättras, hur det skall synliggöras i mål och åtgärder.

En skolstrukturutredning genomfördes 2016 där uppdraget var att föreslå en hållbar skolstruktur som ger förutsättningar för:

- Höjda resultat
- Ökad lärarbehörighet och kollegialt lärande
- Ökad personaltäthet till som lägst motsvarande läsåret 2014/15
- Minskat sjuktal i förvaltningen
- Undervisning av god kvalitet
- Effektivare organisation av elevhälsa, administration och skolledning.

Skolstrukturutredningen gav två alternativa förslag på färre och större enheter, för att säkerställa att eleverna så långt som möjligt fick undervisning av behöriga legitimerade lärare. Utredningen visade även att genom en ändrad skolstruktur skulle rektorerna få bättre förutsättningar att verka som pedagogisk ledare. Elevhälsan skulle kunna vara mer tillgänglig då resurserna samlades till färre enheter.

Namnet för utredningen ändrades till framtida skolutveckling och förvaltningen fick fler uppdrag att utreda.

Nämnden har efter dialogmöten med verksamhetens chefer arbetat fram en handlingsplan med tre prioriterade områden:

- Kompetensförsörjning
- Ledarskap
- Nyanlända.

Denna handlingsplan bör konkretiseras ekonomiskt inför dialog med budgetberedningen.

Det finns två utredningar och en rapport från SKL publicerade under 2016 som har några gemensamma nämnare.

- Lärarrollen- att systematiskt följa upp elevernas kunskaper, att renodla lärarens arbetsuppgifter och utveckla det kollegiala lärandet.
- Ledarskapet- att lokala politiker och tjänstemän har samma mål kombinerat med tydlig rollfördelning där alla tar ansvar för sin del.
- Samarbetet- att rollfördelningen mellan staten och de lokala huvudmännen samt inom kommunen, är tydliga så att ansvar och mandat följs åt på alla nivåer.

Samling för skolan- skolkommissionen, Huvudmännens expertråd för skolutveckling. Så lyfter vi skolans resultat- SKL.

Professionaliteten har ökat i lärandeförvaltningen utifrån våra utbildningsåtgärder och kollegialt lärande på alla nivåer.

Genom våra dialogmöten mellan nämndens politiker och chefer i verksamheten har den gemensamma målbilden stärkts och förtroendet för varandras kompetens och engagemang synliggjorts.

Hur ökar vi transparensen och kunskapen om skolans utmaningar så att beslut fokuserar på skolans huvuduppdrag i alla huvudmannens nivåer?

Skolkommissionen skriver: Huvudmännen bör beakta den administrativa bördan för lärare och rektorer och vara restriktiva med att belasta dem med egna mål, anvisningar och redovisningskrav vid sidan av de som angetts i nationella styrdokument.

Samtliga verksamheter inom lärandeförvaltningen beslöt att arbeta med kvalitetsverktyget Qualis från 2016. Hypergen kommer att vara kommunens beslutstöd från 2017.

Nämnden utgår från de av fullmäktige beslutade målen då de tar fram åtagandena. Resultatet av åtagandena redovisas i bokslut utifrån rubrikerna i nationella styrdokument. På detta sätt kopplar vi de kommunala målen med de nationella målen.

Bristen på legitimerade lärare kan påverka nämndens budget därför följer förvaltningen kostnaderna.

Föreläggandet om utökad städning innebär ökade kostnader, förvaltningen följer kostnadsökningen för vidare dialog med budgetberedningen inför 2018 års budget.

Kosten har visat på ett överskott på ca 2 mkr för andra året i rad. Även detta bör tas med i budgetberedningen med tanke på de ökade städkostnaderna för en eventuell omfördelning av budget.

En mer långsiktig investeringsplan som visar på en gemensam kraftsamling för att lyfta skolan i hela Hudiksvalls kommun är önskvärd.

Referens- och nettokostnader för åren 2010-2015 enligt Kolada

Sammanställningen nedan visar att den sammantagna nettokostnadsnivån för lärandenämndens verksamhetsområde ligger lägre än referenskostnaderna och lägre än kostnaderna för liknande kommuner.

Förskola och skolbarnomsorg

År	Referenskostnad kr/inv	Nettokostnad kr/inv	Skillnad kr/inv	Skillnad mkr
2010	4 865	5 516	651	24,0
2011	5 154	5 505	351	12,9
2012	5 343	5 667	324	11,9
2013	5 870	5 807	-63	-2,3
2014	6 040	6 118	78	2,9
2015	6 015	6 011	-4	-0,1

Grundskola, F-9

År	Referenskostnad kr/inv	Nettokostnad kr/inv	Skillnad kr/inv	Skillnad mkr
2010	8 620	8 757	137	5,0
2011	8 825	8 435	-390	-14,3
2012	9 161	8 780	-381	-14,0
2013	9 323	8 880	-443	-16,3
2014	9 720	9 433	-287	-10,6
2015	10 054	9 833	-221	-8,2

Gymnasieskola

År	Referenskostnad kr/inv	Nettokostnad kr/inv	Skillnad kr/inv	Skillnad mkr
2010	4 072	4 216	144	5,3
2011	4 017	3 798	-219	-8,1

Gymnasieskola

2012	3 945	3 744	-201	-7,4
2013	3 848	3 448	-400	-14,7
2014	3 768	3 453	-315	-11,6
2015	3 652	3 260	-392	-14,5

10. Prioriterade områden

Förvaltningen har genom sina analyser kommit fram till att det är tre områden som kan förbättra resultaten i samtliga skolformer. Entreprenöriellt lärande (John Hattie), språket och inkludering. För varje år har vi djupnat i resonemangen vad detta innebär. Forskare bjuds in till kommunen och har med sina föreläsningar bekräftat att vi är på rätt väg. Här handlar det om att hålla i och att hålla ut.

Systematiskt kvalitetsarbete

Det systematiska kvalitetsarbetet är under utveckling. Samtliga verksamhetsformer arbetar med Qualis och nu skall det arbetet sammanlänkas med beslutstödet Hypergen. Förvaltningen avser att utveckla uppföljningen för att mäta progressionen i de olika skolformerna gentemot läroplanernas mål.

Rekrytering

En rekryteringsstrategi och en handlingsplan kommer att beslutas under 2017.

Förvaltningen har arbetat fram en modell för att stödja lärare att slutföra sin lärarutbildning.

Förvaltningen har arbetat fram en fortbildningsmodell för att kvalitetssäkra handledningen av lärarvikarier.

Förvaltningen arbetar nu tillsammans med personalavdelningen för att ta fram en organisation för massrekrytering. I syfte att underlätta rekryteringsarbetet för rektorer och förskolechefer.

Hudiksvalls kommun skall vara känd bland pedagogerna som en kommun man kan göra karriär i som pedagog. Men även en kommun som ger stöd och handledning för att kunna utvecklas till en bra pedagog, för att kunna starta den egna karriären med tydliga individuella mål som sedan avspeglar sig i lön. Detta arbete skall även inkludera våra biträdande rektorer/rektorer och förskolechefer.

Vi bygger vidare på karriärstegen för att göra karriär som lärare/förskollärare, arbetslagsledare, VFU lärare, handledare, förstelärare med internt uppdrag, förstelärare med externt uppdrag, förstelärare placerade i organisationen med tillsvidare uppdrag, lärare i mobilt skolteam och lektor.

Vi fortsätter vårt aktiva arbete med att locka fler att välja läraryrket. Fortsätter att arbeta för att lärcentra kan bli en aktiv del i att öka antalet lärarutbildade.

Huvudmännens expertråd för skolutveckling skriver *Det behövs fler vägar till lärarutbildning. Distansutbildningarna behöver byggas ut så att fler kan få behörigheter där det råder störst lärarbrist. Lärosätena behöver tilldelas fler utbildningsplatser för att i högre utsträckning än i dag kunna anpassa antalet platser till de regionala behoven.*

Samhällstjänster av högsta kvalitet. Blomstrande näringsliv. Attraktiv och hållbar livsmiljö.

Dessa tre mål blir tillsammans social hållbarhet –Inkludering.

Betänkandet -Att vända frånvaro till närvaro- en utredning av problematisk elevfrånvaro vars slutrapport, Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera.

Utredningens direktiv berör inte enbart skolväsendet. För att lyckas vända frånvaro till närvaro behöver vårdnadshavare, hälso-och sjukvård samt socialtjänst involveras.

Även om frånvaron var större förr, eller lika stor som nu, får frånvaron större konsekvenser för individen i dagens kunskapsamhälle än vad den hade för tidigare generationer. Frånvaro samvarierar med senare arbetslöshet, psykiska besvär, missbruk och andra riskbeteenden.

För att ta oss an detta arbete behövs samverkan mellan huvudmän, men även ett eget arbete för att i tid se riskbeteenden och vidta åtgärder. Det förebyggande arbetet behöver utvecklas.

I dag finns handlingsplaner på regional nivå *Utveckling av insatser inom området psykisk hälsa* och *Handlingsplan för barn och unga* upprättad av social- och omsorgsförvaltningen.

Öka frisknärvaron

Fortsatt prioriterat område, se personalbokslut.

Ingela Rauhala
förvaltningschef lärandeförvaltningen